МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет економіки та екології моря

Кафедра фінансів

«Допущений до захисту»
Завідувач кафедри фінансів
_____Георгій РОГОВ
«18»_____червня_____ 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: **«Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства»**

Виконала студентка групи 4441
_____ *Турпакова Я.І.*
(підпис) (П.І.Б.)

Керівник роботи
Доцент кафедри фінансів, к.е.н.
(посада, науковий ступень, вчене звання)
_____ *Приходько Н.В.*
(підпис) (П.І.Б.)

Миколаїв -2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет економіки та екології моря

Кафедра фінансів
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Гарант освітньої програми
доцент, к.е.н. ПащенкоО.В.
(підпис)
«___»_____2025 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Студенту Турпакова Яна Іванівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства»

Керівник роботи Приходько Наталія Василівна, доц., к.е.н.
(науковий ступень, вчене звання, прізвище, ім'я по батькові)

Затверджені наказом ректора № 285уч. від « 24 » березня 2025 року

2. Термін подання роботи *6 червня 2025 р.*

3. Вихідні дані по роботі:
Фінансова звітність ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2021-2023 рр.
Нормативно-законодавча база

4. Перелік питань, що належать до розробки:

1. Дослідити сутність поняття фінансових результатів підприємства. 2. Розкрити існуючі методи аналізу фінансових результатів підприємства. 3. Визначити інформаційну та нормативну базу аналізу фінансових результатів підприємства. 4. Здійснити експрес-аналіз фінансового стану та фінансових результатів ПрАТ «Завод «Фрегат». 5. Розробити шляхи збільшення фінансових результатів досліджуваного підприємства.

5. Перелік презентаційних матеріалів:

1. Аналітичний баланс ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2022-2023 рр. 2. Оцінка ліквідності баласу ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2022-2023 рр. 3.Розрахунок трьохкомпонентного показника фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2022-2023 роках. 4. Відносні показники фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2022-2023 рр. 5. Аналіз динаміки, рівня і структури фінансових результатів ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2021-2023 рр. 6. Аналіз динаміки, рівня та структури доходів ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2021-2023 рр. 7. Структура динаміки доходів ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2021-2023 рр. 8. Аналіз динаміки, рівня та структури витрат ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2021-2023 рр. 9. Структура витрат ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2021-2023 рр. 10. Ресурсні показники рентабельності та окупності капіталу ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2022-2023 рр. 11. Заходи щодо покращення фінансового стану та збільшення фінансових результатів ПрАТ «Завод «Фрегат». 12. Шляхи зниження витрат ПрАТ «Завод «Фрегат».

6. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Номер	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення керівника роботи та узгодження теми	05.02-21.02.25	Виконано
2	Складання змісту та узгодження з керівником	12.02.-21.02.25	Виконано
3	Вивчення літературних джерел	12.02.-21.02.25	Виконано
4	Збір та систематизація інформації за темою роботи	24.02.-10.03.25	Виконано
5	Розробка теоретичного розділу	10.03.-28.03.25	Виконано
6	Розробка аналітичного розділу	01.04.-30.04.25	Виконано
7	Розробка проектного розділу	07.04.-23.05.25	Виконано
8	Розробка вступу, висновків, списку джерел	26.05.-04.06.25	Виконано
9	Розробка презентації та доповіді	05.06.-10.06.25	Виконано

Студент _____ *Турпакова Я. І.*
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ *Приходько Н.В.*
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

В кваліфікаційній роботі розкрито теоретичні засади аналізу фінансових результатів підприємства. Проведений аналіз фінансових результатів діяльності ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2022–2023 роки. Запропоновані напрями підвищення фінансових результатів діяльності ПрАТ «Завод «Фрегат».

Ключові слова: *фінансові результати, аналіз фінансових результатів, фінансовий аналіз, прибуток, управління фінансовими результатами*.

ANNOTATION

The qualification work reveals the theoretical principles of analyzing the financial results of the enterprise. An analysis of the financial results of the activities of PrJSC "Fregat Plant" for 2022–2023 was conducted. Directions for improving the financial results of the activities of PrJSC "Fregat Plant" were proposed.

Keywords: financial results, analysis of financial results, financial analysis, profit, management of financial results.

ЗМІСТ

ВСТУП 5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА 8
1.1 Сутність та значення фінансових результатів підприємства 8
1.2 Класифікація та основні показники фінансових результатів 15
1.3 Підходи та методи аналізу фінансових результатів 21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ») 27
2.1 Загальна характеристика об’єкта дослідження 27
2.2 Експрес-аналіз фінансового стану підприємства 30
2.3 Аналіз доходів, витрат та фінансових результатів підприємства 43
2.4 Оцінка показників рентабельності підприємства 51
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ШЛЯХІВ ЗРОСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПрАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ» 58
3.1 Проблеми та ризики, що виникають у процесі фінансової діяльності підприємства 58
3.2 Шляхи підвищення прибутковості та ефективності діяльності підприємства 68
ВИСНОВКИ 75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 80
ДОДАТКИ 85

ВСТУП

Фінансові результати є важливою складовою аналізу діяльності підприємств, оскільки вони відображають фінансовий стан та результативність підприємницької діяльності. Аналіз фінансових результатів підприємства є необхідним для оцінки його ефективності, стабільності та конкурентоспроможності на ринку.

У сучасних умовах зростаючої конкуренції та динамічних змін економічного середовища аналіз фінансових результатів стає ключовим інструментом для керівників та інвесторів. Здійснення компетентного аналізу фінансових результатів дозволяє оцінити ефективність функціонування підприємства, виявити проблемні сфери та резерви для покращення фінансової продуктивності.

Аналіз фінансових результатів підприємства передбачає детальне вивчення його фінансових звітів, зокрема балансу, звіту про прибутки та збитки, звіту про зміни власного капіталу та грошових потоків. Цей аналіз дозволяє зрозуміти структуру та динаміку фінансових показників підприємства, таких як прибуток, рентабельність, ліквідність, платоспроможність, забезпеченість капіталом та інші. Виявлення залежностей, трендів та відхилень у фінансових показниках дозволяє зробити обґрунтовані висновки про фінансову стійкість та перспективи розвитку підприємства.

Проблеми аналізу фінансових результатів підприємств вивчали такі українські науковці як І. В. Нагорна, Н. А. Іщенко, А. С. Лесюк, Ю. В. Масюк, В. Ю. Боюн, О. В. Сереветник, Т. Г. Рзаєва, О. П. Вашків, Ю. М. Тютюнник.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в розробці рекомендацій щодо підвищення фінансових результатів конкретного підприємства на основі дослідження теоретичних і практичних аспектів аналізу фінансових результатів підприємства та.

Для досягнення цієї мети в роботі були поставлені наступні завдання:

– дослідити сутність поняття фінансових результатів підприємства;

– розкрити існуючі методи аналізу фінансових результатів підприємства;

– визначити інформаційну та нормативну базу аналізу фінансових результатів підприємства;

– здійснити експрес-аналіз фінансового стану та фінансових результатів ПрАТ «Завод «Фрегат»;

– розробити шляхи збільшення фінансових результатів досліджуваного підприємства.

Об’єктом дослідження є процес формування фінансових результатів підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні основи аналізу фінансових результатів підприємства.

Кваліфікаційна робота виконана на матеріалах ПрАТ «Завод «Фрегат».

При написанні кваліфікаційної роботи використовувались наступні загальнонаукові аналітичний, табличний, графічний, статистичний методи, методи фінансового аналізу.

Порівняльний метод використовувався для співставлення значень фінансових показників за окремі періоди з метою виявлення причин, які призвели до змін. Дослідження сутності фінансових результатів підприємства здійснювалось з використанням методу абстракції, системного аналізу. Аналіз фінансових результатів підприємства здійснювався методами та прийомами фінансового аналізу.

Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи стали законодавчі й нормативні документи, підручники, монографії, статті в періодичних виданнях щодо аналізу та управління фінансовими результатами підприємства та річна фінансова звітність ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2021- 2023 роки.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури, додатків і викладена на 87 сторінках комп’ютерного тексту і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел у кількості 36 найменувань і 2 додатків. Робота містить 6 рисунків і 18 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та значення фінансових результатів підприємства

Стабільність і конкурентоспроможність будь-якого підприємства безпосередньо залежать від ефективності його функціонування. Фінансові результати відображають підсумкову ефективність різних напрямів діяльності компанії, зокрема виробничої, фінансової та інвестиційної. Вони є ключовими узагальнюючими показниками, що надають можливість оцінки рівня економічної результативності підприємства. Але, водночас, у сучасній економічній науці відсутній єдиний підхід до визначення фінансового результату.

Вивченням та аналізом фінансових результатів підприємств займалися багато вітчизняних вчених-економістів. Вагомий внесок у становлення теоретичних основ та аналізу фінансових результатів підприємств зробили: Нагорна І. В., Бондаренко В. О. [1], Іщенко Н.А. [2], Піскун А. [4], Назарова Г., Кононенко Л., Калашнікова А. [5], Лесюк А. С. [3], Рзаєва Т. Г., Сереветник О. В. [7], Масюк Ю.В., Боюн В.Ю. [6], Фірман Н.Я., Вашків О.П. [8], Славінський, В., Гурин О. [9], Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. [10]. Вони зосередили свою увагу на теоретичних і практичних аспектах формування і оцінки фінансових результатів діяльності підприємства.

Фінансові результати слугують основними критеріями для визначення ефективності роботи підприємства, зокрема його здатності виконувати фінансові зобов’язання, рівня прибутковості, конкурентоспроможності, перспектив зростання ринкової вартості підприємства.

В економічній літературі при описі підсумків діяльності підприємства найчастіше використоується поняття фінансового результату «як універсальної економічної категорії, що дозволяє враховувати два чинники основної мети підприємницької діяльності – максимізацію доходів і мінімізацію витрат» [8]. Але існують різні визначення поняття фінансового результату, які роблять акцент на різні характеристиках цього поняття (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до трактування поняття «фінансовий результат»

Автор	Сутність поняття «фінансовий результат»
Нагорна І.В., Бондаренко В.О.	«Фінансові результати діяльності підприємства оцінюються за допомогою абсолютних та відносних показників. Абсолютні показники включають прибуток (збитки) за товарами (робіт або послуг), отриманими з інших продажів, балансовий (валовий) прибуток; чистий прибуток. Відносні властивості використовують різні співвідношення доходів та витрат» [1].
Іщенко Н.А	«Фінансовий результат – це прибуток або збиток суб'єкта господарювання, що визначається як різниця між сукупними доходами та витратами підприємства і, за позитивного його результату, представляє додаткову вартість, виступає одним із джерел фінансування подальшого розвитку та поточної діяльності підприємства, основним критерієм оцінки ефективності його діяльності» [2].
Лесюк А. С.	«Під фінансовими результатами слід розуміти збільшення прибутку (збитку) та підвищення рівня рентабельності (збитковості) підприємства від фінансово-господарської діяльності за звітний період» [3].
Масюк Ю.В., Боюн В.Ю.	«Фінансовий результат від операційної діяльності це результат операційної діяльності суб'єктів господарювання, що визначається як різниця між доходами та витратами від операційної діяльності, виражена в абсолютних показниках прибутку (збитку). Відображає ефективність господарювання підприємства за всіма напрямами його діяльності: виробничою, збутовою, постачальницькою, фінансовою, інвестиційною» [6].
Рзаєва Т.Г., Сереветник О.В.	«Фінансовий результат, як підсумкова категорія результативності господарської діяльності, котра відображає величину економічних вигод отриманих (втрачених) підприємством, визначених як різниця між сумами доходів та відповідних їм витрат, що виражена у абсолютних показниках прибутку (збитку), які характеризують потенціал прибутковості, економічного зростання та розвитку підприємства» [7].

Зважаючи на трактування, наведені у табл. 1.1, можна стверджувати, що термін «фінансовий результат» у більшості джерел трактується як прибуток або збиток [2; 3; 8] та /або як різниця між доходами та витратами підприємства [1; 2; 6; 7]. Також це поняття розглядається як підсумковий показник, що визначається на основі абсолютних і відносних величин [1] або як зміна капіталу та ринкової вартості підприємства [8].

Отже, поняття фінансового результату доцільно розглядати як узагальнену оцінку діяльності підприємства, яка відображає:

– ефективність застосування залучених всіх видів ресурсів (трудових, матеріальних, технічних, інформаційних, фінансових);

– рівень якості та результативності управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством;

– ступінь використання потенціалу підприємства з метою забезпечення його стійкого економічного зростання.

В НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» «фінансові результати класифікуються відповідно до видів діяльності, а саме операційної діяльності; інвестиційної діяльності; фінансової діяльності; надзвичайних подій» [4].

Вивчаючи поняття фінансового результату з точки зору Масюк Ю.В. та Боюн В.Ю., можна зробити висновок, що фінансовий результат є важливим показником ефективності виробничого чи операційного процесу підприємства, що впливає на прийняття управлінських рішень. Прибуток, як складова фінансового результату, має різні аспекти та формується в різноманітних варіантах, відображаючи різні сторони діяльності підприємства [6].

Зважаючи на теорію трудового доходу, фінансовий результат являється результатом діяльності і винагородженням підприємця [12].

Варто зазначити, що в наукових дослідженнях автори розглядають це поняття з точки зору економічних, облікових, управлінських та податкових аспектів (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Підходи до визначення «фінансових результатів» за різними аспектами

Контекст	Сутність
1	2
Загально-економічний	«Фінансовий результат – це кінцевий економічний результат і мотив діяльності; дохід від використання економічних ресурсів; приріст чистих активів; винагорода власникам факторів виробництва; зміни власного капіталу протягом певного періоду; додана вартість від основної діяльності»
Управлінський	«Фінансовий результат – це кінцевий результат виробничо-господарської і фінансової діяльності; різниця між маржинальним доходом та постійними витратами; мета господарських операцій і діяльності підприємства»
Обліково-аналітичний	«Фінансовий результат – це залишок після виплати власникам усіх факторів виробництва; різниця між виручкою від реалізації та релевантними витратами; порівняння доходів та витрат звітного періоду; обчислення оподатковуваного і нерозподіленого прибутку; інструмент визначення шляхів максимізації прибутку підприємств; основа для оцінювання прибутковості роботи підприємства»
Податковий	«Прибуток визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства, відповідно до НП(С)БО або МСФЗ, на різниці, які виникають відповідно до положень Податкового кодексу України»

Джерело: опрацьовано за [12]

Звісно, фінансовий результат є одним з головних показників діяльності підприємства, який відображає напрям його розвитку. В умовах сьогодення

зростають відповідальність і самостійність підприємств, щодо розроблення та прийняття управлінських рішень задля забезпечення їх ефективної діяльності. Ефективність всіх видів діяльності підприємства (операційної, інвестиційної, фінансової) відображається в його фінансових результатах. Фінансовий результат дає змогу установити зв'язок між різними фінансовими, економічними показниками. Кожне підприємство орієнтоване на ефективне використання залучених ресурсів, що, в свою чергу, відображається на його фінансових результатах. Усі без винятку суб’єкти господарювання надають великого значення процесу формування фінансового результату [8].

Фінансовий результат діяльності підприємства є важливим не лише для керівництва та працівників суб’єкта господарювання, а й для акціонерів, державних органів, кредиторів, фондових бірж та інших зацікавлених сторін. Позитивний фінансовий результат свідчить про визнання підприємства ринком і забезпечує йому можливість продовжувати діяльність. Для держави від розміру фінансових результатів підприємства залежить обсяг податкових надходжень до бюджету з податку на прибуток підприємств. Вкладники та інвестори оцінюють фінансовий результат через дивіденди - частину прибутку, що розподіляється на їхню користь після сплати податків. Чистий кінцевий фінансовий результат підприємства – це прибуток, що залишається після сплати податків, відсотків кредиторам та дивідендів власникам і спрямовується на подальший розвиток підприємства як економчний, так і соціальний. Для фондового ринку цей результат знаходить відображення у рівні оцінки підприємства фондовими біржами та позабіржовими торговельними системами. При цьому вартість підприємства виступає як узагальнений показник його ефективності, оскільки вона формується не лише на основі короткострокових результатів, а й з урахуванням довгострокових перспектив і майбутніх змін [8].

Одержання точного та достовірного значення фінансового результату значною мірою залежить від ефективно налагодженої системи обліку фінансових

результатів підприємства. Фінансовий результат як універсальна економічна категорія має враховувати два основні фактори підприємницької діяльності: досягнення максимальних доходів та мінімізацію витрат. Збір даних про доходи і витрати здійснюється постійно та систематично через внутрішню систему обліку та контролю підприємства.

Аналіз літературних джерел показав існування різних підходів до трактування поняття фінансового результату підприємства. Однак, на наш погляд, існуючі визначення є недосконалими, оскільки не повною мірою враховують економічний, податковий та управлінський аспекти підходів до розуміння сутності фінансових результатів діяльності підприємств.

Деякі дослідники наголошують, що сучасна міжнародна практика бухгалтерського обліку здебільшого виділяє три основні підходи до визначення фінансових результатів діяльності підприємства:

1. Фінансовий результат визначається як різниця між вартістю чистих активів підприємства на початок і кінець звітного періоду. У цьому випадку чисті активи підприємства обчислюються як різниця між загальною вартістю майна та сукупними зобов'язаннями і додатковими внесками власників.

2. Фінансовий результат діяльності підприємства визначається як різниця між загальною сумою його доходів та витрат за звітний періоду.

3. Фінансовий результат визначається за допомогою порівняння величини власного капіталу підприємства на початок і кінець звітного періоду [13].

У міжнародній практиці найбільшого поширення набув другий підхід, відповідно якому: «фінансовий результат визначається як різниця між доходами та витратами підприємства, скоригована на зміну залишків запасів і незавершеного виробництва за звітний період» [13]. Такий підхід відповідає системі бухгалтерського обліку в Україні.

Існуюча нормативно-правова база, на відміну від науковців, не містить чіткого визначення фінансового результату. Вона лише окреслює поняття його

складових та окремих проявів. Так, у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» зазначено, що [4]:

– «доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників)»;

– «витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками)»;

– «прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати»;

– «збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати».

Таким чином, повністю охопити економічну сутність фінансових результатів в межах одного комплексного визначення практично неможливо. Це зумовлено тим, що кожен підхід розкриває лише певний аспект цього поняття та має своє обґрунтування. Водночас, можна зробити висновок, що співставлення доходів і витрат у певному періоді найбільш повномірно відображає загальноекономічний зміст фінансових результатів.

Методологія визначення фінансових результатів у вітчизняній системі бухгалтерського обліку має певні відмінності від міжнародної практики. Водночас для підприємств найбільш обґрунтованим є визначення фінансових результатів діяльності на основі порівняння доходів і витрат у межах звітного періоду. Це забезпечує найвищу точність облікових даних щодо даного показника.

Сучасне розуміння економічного змісту фінансових результатів в бухгалтерському обліку має певні розбіжності з теоретичними підходами економічної науки. Це пояснюється можливим впливом міжнародних стандартів

бухгалтерського обліку, які передбачають врахування так званого «нереалізованого» або «віртуального» фінансового результату.

1.2. Класифікація та основні показники фінансових результатів

Фінансові результати грають ключову роль у оцінці діяльності підприємства, оскільки вони є основним джерелом додаткових коштів для розвитку, що дозволяє збільшити обсяги виробництва і комерційних операцій без необхідності в банківських кредитах. Це в свою чергу забезпечує значно вищу ефективність у господарській діяльності.

На рис. 1.1 наведено підходи до розуміння сутності фінансового результату та його якісні характеристики. Для фінансових результатів, як для об'єкта обліку, потрібно визначити його види, що мають бути впорядковані за конкретними принципами. Відсутність єдиного узагальненого підходу до класифікації фінансових результатів негативно впливає на достовірність, зрозумілість та аналітичність бухгалтерської інформації. У сучасних наукових працях виділяють два основні підходи до визначення критеріїв класифікації результатів діяльності, які, доповнюючи один одного, формують ефективну класифікаційну модель, що доцільно адаптувати до бухгалтерської практики підприємств.

Фінансові результати класифікуються за певними ознаками, що дозволяє виділяти їхні окремі види. Класифікація сприяє створенню систем класифікаційних категорій, які допомагають у вивченні, аналізі та управлінні різними сферами знань і діяльності. Завдяки класифікації можна розрізняти, порівнювати та аналізувати об'єкти на основі їхніх спільних і відмінних характеристик, Також класифікація дозволяє глибше досліджувати об'єкт: чим більше класифікаційних ознак враховано, тим вищий рівень його вивчення, що, своєю чергою, підвищує ефективність управління [16].

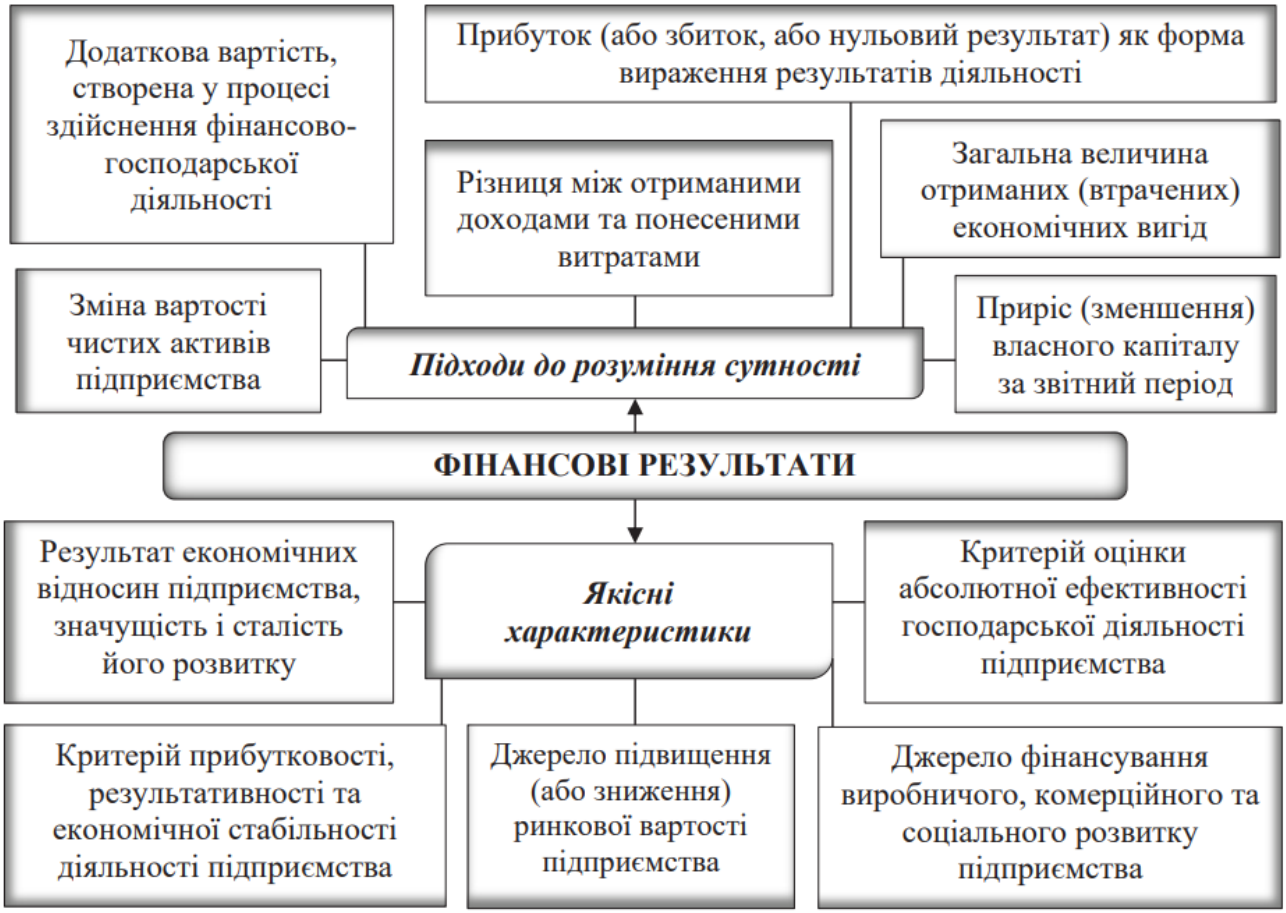

Рис. 1.1. Якісні характеристики фінансових результатів

Джерело: опрацьовано за [14]

В економічній літературі існують різні класифікаційні ознаки фінансових результатів підприємства (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Класифікація фінансових результатів підприємства

Класифікаційні ознаки	Види фінансових результатів
1	2
За значенням підсумкового результату	-Прибуток - Збиток
За періодом формування	- Прибуток попереднього періоду - Прибуток звітного періоду - Прибуток майбутнього періоду

Продовження табл. 1.3

1	2
За процесом формування фінансового результату	- Валовий прибуток - Прибуток до оподаткування - Чистийприбуток
За змістом	- Економічний фінансовий результат - Бухгалтерський фінансовий результат - Податковий фінансовий результат
За складом	- Валовий - Чистий - Загальний
За видами діяльності	- Результат операційної діяльності - Результат інвестиційної діяльності - Результат фінансової діяльності
За видами виробництва	- Прибуток від діяльності підрозділів основного виробництва - Прибуток від діяльності підрозділів допоміжного виробництва - Прибуток від діяльності обслуговуючих господарств
За ступенем деталізації	- За центрами відповідальності - Підприємство в цілому
За джерелом формування	- Від реалізації - Від володіння - Від змін цін
За відповідністю	- Плановий - Недоотриманий - Надлишковий
За базою оцінки	- Обліковий - Податковий
За метою управління	- За горизонтальним групуванням - За вертикальним групуванням

Джерело: опрацьовано за [15], [16], [17]

В системі бухгалтерського обліку розрізняють три види фінансових результатів:

1) «результат операційної діяльності»;

2) «результат фінансових операцій»;

3) «результат іншої діяльності».

Якщо розглядати об’єкти обліку через призму їх продажу, то в процесі реалізації виникають відповідні доходи та витрати. Порівнюючи ці показники, формується фінансовий результат у вигляді прибутку або збитку від продажу відповідного активу [14].

На основі аналізу та узагальнення ключових положень податкового законодавства України, а також норм бухгалтерських стандартів [4], можна виокремити основні види фінансових результатів діяльності підприємства (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Класифікація фінансових результатів як об’єктів обліку

Класифікаційна ознака	Основні види фінансових результатів
1	2
За звітним періодом формування показників	1.Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) попередніх звітних періодів. 2. Чистий прибуток/збиток звітного періоду. 3. Доходи і витрати майбутніх періодів.
За однорідністю господарських операцій	1. Прибуток/збиток від операційної діяльності: 1.1. Прибуток/збиток від основної діяльності; 1.2. Прибуток/збиток від іншої операційної діяльності. 3. Прибуток/збиток від надзвичайної діяльності. 4. Відстрочений податок на прибуток
За показниками фінансової звітності	1. Валовий прибуток/збиток. 2.Фінансові результати від операційної діяльності (прибуток/збиток). 3. Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (прибуток/збиток). 4. Фінансові результати від звичайної діяльності (прибуток/збиток). 5. Поточний податок на прибуток. 6. Відстрочені податкові активи. 7. Відстрочені податкові зобов’язання. 8. Чистий прибуток/збиток.
За способами розкриття додаткової інформації	1. Прибуток/збиток як результат подій після дати балансу. 2. Умовний прибуток/збиток. 3. Чистий прибуток/збиток на одну акцію.

Продовження табл. 1.4

1	2
За елементами, які встановлюють взаємозв'язок між бухгалтерським та податковим обліком	1. Об'єкт оподаткування від усіх видів діяльності (прибуток/ збиток). 2. Витрати (дохід) з податку на прибуток. 3. Поточний податок на прибуток. 4. Відстрочені податкові активи. 5. Відстрочені податкові зобов'язання.
За елементами, які регулюють розмір кінцевого фінансового результату	1. Доходи майбутніх періодів. 2. Витрати майбутніх періодів. 3. Забезпечення і резерви. 4. Відстрочені податкові активи. 5. Відстрочені податкові зобов'язання
За розподілом прибутку у звітному періоді	1. Капіталізований прибуток. 2. Прибуток, вилучений з обороту

Джерело: опрацьовано за [4]

Представлена класифікація фінансових результатів дає змогу визначати підсумкові фінансові результати, як за декілька попередніх періодів, так і під час оперативного аналізу поточних показників.

Класифікація фінансових результатів підприємства дозволяє об'єктивно формувати та відображати фінансові результати за їхніми видами у фінансовій та статистичній звітності, що, у свою чергу, забезпечує точність і достовірність показників.

В бухгалтерському обліку доходи та витрати поділяються за видами звичайної діяльності, зокрема за операційною, фінансовою, інвестиційною та іншою. На цьому ж принципі базується і формування фінансових результатів, що відображається в формі фінансової звітності №2 (рис. 1.2) [4]. Такий підхід є найбільш ефективним для аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

Фінансові результати підприємства відіграють ключову роль у забезпеченні його стабільного розвитку та ефективного управління. Аналіз структури доходів, витрат і кінцевого фінансового результату дозволяє оцінити

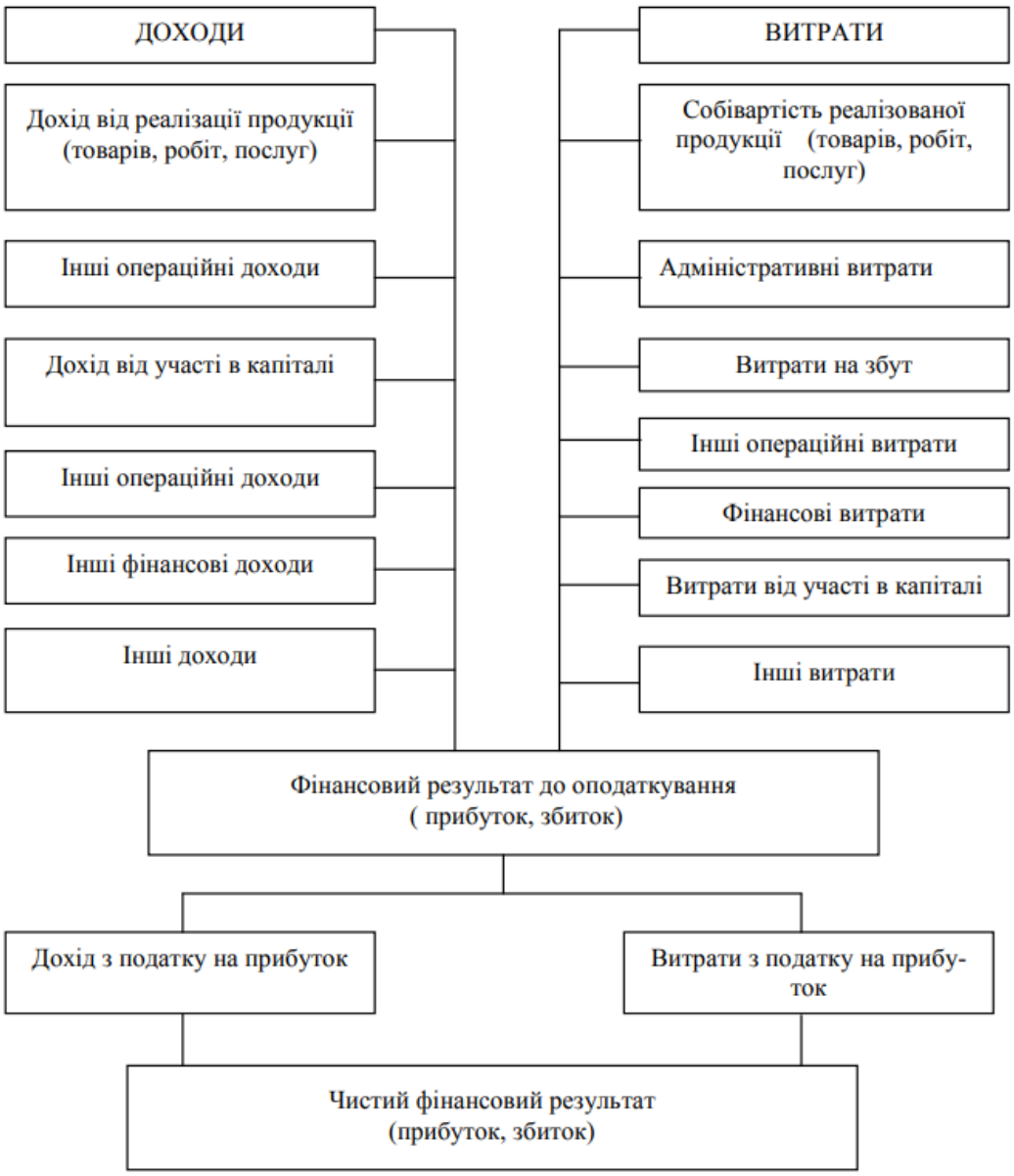

.

Рис. 1.2. Формування фінансових результатів за видами діяльності на основі доходів та витрат

Джерело: опрацьовано за [18]

фінансовий стан підприємства, визначити його прибутковість і розробити оптимальні управлінські рішення. Схема формування фінансового результату підприємства базується на порівнянні доходів і витрат. Доходи групуються за основними джерелами, а витрати поділяються за ключовими статтями, що

дозволяє здійснювати системний підхід до аналізу фінансового стану підприємства. Фінансовий результат до оподаткування розраховується як різниця між загальною сумою доходів і витрат. Це проміжний показник, що відображає ефективність діяльності підприємства до врахування податкових зобов'язань. Після нарахування та сплати податку на прибуток визначається чистий фінансовий результат – прибуток або збиток підприємства. Саме цей показник є визначальним у фінансовій звітності та аналізі ефективності господарської діяльності. Запропонована схема формування фінансових результатів є ключовим інструментом для аналітичного оцінювання фінансового стану підприємства.

1.3. Підходи та методи аналізу фінансових результатів

Прибуток є інтегральним показником фінансових результатів діяльності підприємства, що комплексно відображає загальний стан і перспективи його розвитку. Для забезпечення сталого розвитку кожне підприємство має постійно аналізувати фінансові результати, рентабельність, прибутковість, і вживати дієвих заходів щодо їх оптимізації. Такий аналіз дає змогу виявити відхилення від запланованих показників, встановити причини впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на рентабельність, а також визначити внутрішні резерви для зростання фінансових результатів.

Оволодіння методикою аналізу фінансових результатів є важливою передумовою ефективної роботи сучасного фінансиста чи аналітика. Методологія аналізу ґрунтується на системі спеціальних прийомів, принципів і підходів до обробки фінансової інформації. Теорія і практика фінансового аналізу пропонує широкий спектр інструментів, які дозволяють комплексно досліджувати результати діяльності підприємства.

В умовах підвищеної нестабільності економічного середовища, а також загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, особливого значення набуває постійний моніторинг фінансових результатів. Такий підхід виступає не лише інструментом своєчасного виявлення потенційних фінансових ризиків, а й слугує основою для прийняття стратегічних управлінських рішень, спрямованих на забезпечення фінансового оздоровлення та стабільного функціонування підприємства.

Комплексний аналіз фінансових результатів діяльності підприємства передбачає застосування різноманітних аналітичних методів. Серед основних методів аналізу доцільно виокремити горизонтальний, вертикальний, трендовий, коефіцієнтний та факторний аналізи, які є найбільш поширеними у практиці фінансової аналітики. Переважна більшість дослідників при оцінці фінансових результатів зосереджуються саме на застосуванні горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу, оскільки ці методи дозволяють отримати базову інформацію про зміни у структурі та динаміці фінансових показників. Водночас, економіко-математичні та функціонально-вартісні методи залишаються менш поширеними через складність їх застосування та необхідність спеціалізованої підготовки аналітиків, хоча за належного використання вони можуть надати глибші аналітичні висновки [19].

Аналіз економічної літератури свідчить про відсутність уніфікованої методики аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Існують різні підходи, які передбачають використання різних показників для оцінки фінансових результатів. Узагальнені висновки щодо ефективності функціонування підприємства формуються на основі оцінки окремих фінансових показників. Вибір конкретних показників для аналізу залежить від цілі аналізу (дослідження), галузевої специфіки діяльності підприємства, а також інших внутрішних та зовнішних характеристик підприємства.

У таблиці 1.5 представлено систематизовану класифікацію основних підходів до аналізу фінансових результатів підприємства.

Таблиця 1.5

Основні підходи до аналізу фінансових результатів

Автор	Напрям аналізу
1	2
М.В. Іванець [20]	1. Аналіз відносних показників, що характеризують прибутковість підприємства. 2. Визначення впливу окремих факторів на результативний показник. 3. Виявленні загальної тенденції динаміки показників для прогнозування майбутніх результатів.
О.В. Мец [21]	1. Коефіцієнтний аналіз за всіма видами прибутку. 2. Аналіз витрат та доходів підприємства. 3. Аналіз рентабельності. 4. Оцінка фінансового стану підприємства.
Б. М. Литвин, М. В. Стельмах [22]	1. Оцінка динаміки й складу фінансових результатів; 2. Факторний аналіз прибутку від операційної діяльності; 3. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу виробництва та прибутку; 4. Аналіз рентабельності підприємства.
Г.В. Савицька [23]	1. Оцінювання динаміки абсолютних показників фінансових результатів (прибутку і рентабельності). 2. Визначення спрямованості і розміру впливу окремих чинників на суму прибутку та рівень рентабельності. 3. Виявлення й оцінювання можливих резервів зростання прибутку і рентабельності.
О.О. Фальченко [24]	1. Порівняння фінансових показників звітного і минулого періоду. 2. Оцінка динаміки, обсягів, якості та структури фінансових результатів. 3. Встановлення ефективності здійснення господарської діяльності. 4. Дослідження структури та динаміки прибутку підприємства.

На основі узагальнення даних, наведених у таблиці 1.5, можна зробити обґрунтований висновок про те, що підходи до аналізу фінансових результатів діяльності підприємств суттєво варіюються серед учених-економістів. Це пояснюється різними цілями аналізу, особливостями функціонування підприємств різних галузей економіки.

Узагальнено аналіз фінансових результатів підприємства доцільно здійснювати за такими основними напрямами:

1. Оцінка рівня, динаміки та структури фінансових результатів, а також доходів і витрат, що їх формують.

2. Дослідження фінансового результату від операційної діяльності як ключового елементу основної діяльності підприємства.

3. Виявлення впливу основних внутрішніх і зовнішніх факторів на процес формування фінансового результату.

4. Аналіз показників рентабельності як інтегральних характеристик ефективності використання ресурсів підприємства.

Ключовими завданнями аналізу фінансових результатів, реалізація яких забезпечує досягнення його головної мети — об'єктивної оцінки ефективності діяльності підприємства, є такі:

- дослідження динаміки абсолютних показників фінансових результатів, зокрема прибутку та рівня рентабельності;
- встановлення напряму та величини впливу окремих факторів на зміну прибутку та рентабельності;
- виявлення й кількісна оцінка внутрішніх резервів підвищення прибутковості діяльності;
- формування рекоменацій і практичних заходів щодо реалізації вявлених резервів для забезпечення зростання фінансових результатів.

Узагальнена модель аналізу фінансових результатів діяльності підприємства представлена на рис. 1.3. Вона відображає основні етапи, методи та напрямки аналізу.

Отже, дослідження теоретичних основ аналізу фінансових результатів діяльності підпримства дозволяє зробити наступні висновки:

1. Фінансові результати є головними показниками, що дозволяють охарактеризувати ефективність діяльності підприємства: платоспроможність, рівень прибутковості, конкурентоспроможність, можливості для економічного

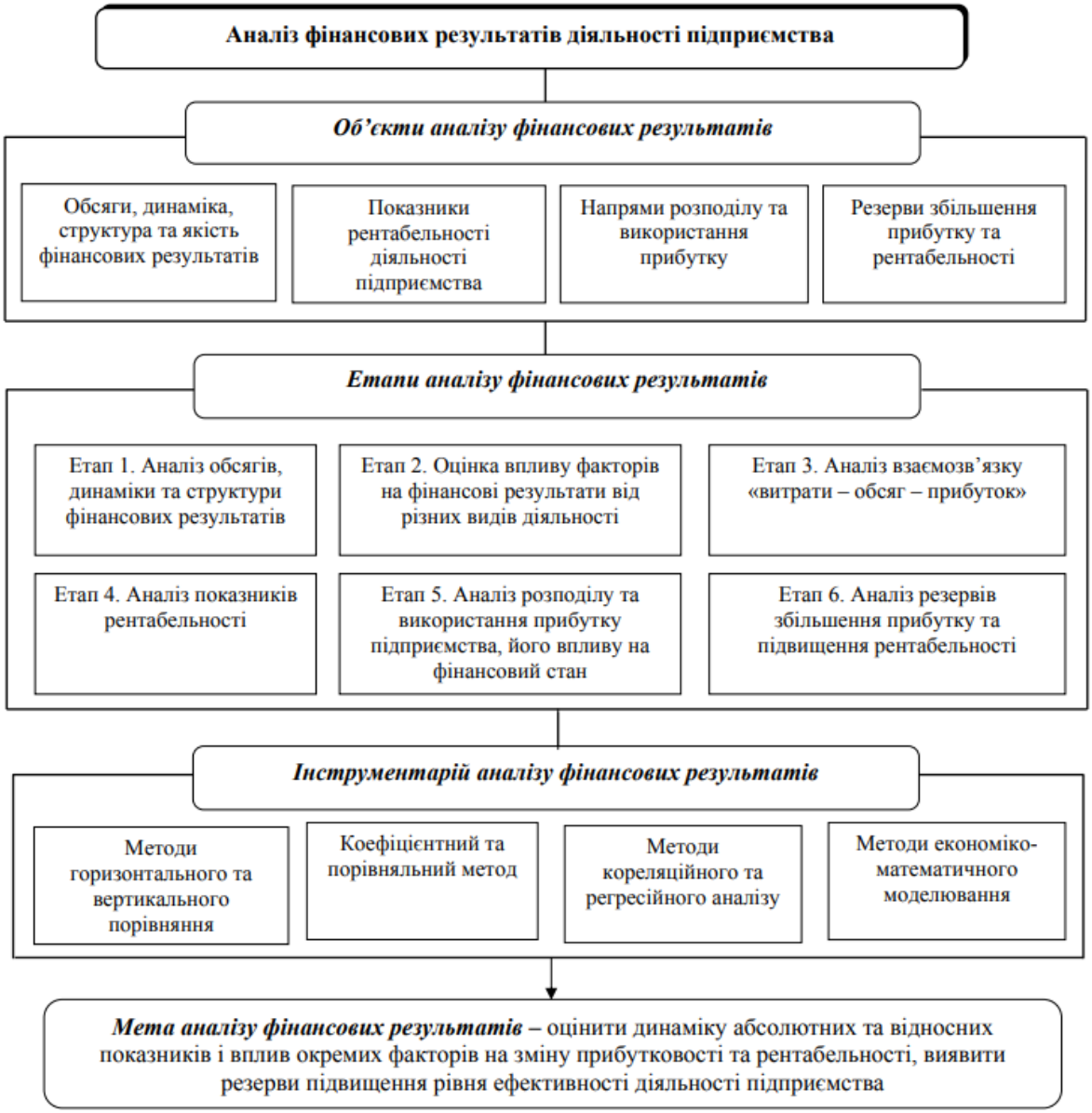

Рис. 1.3. Загальна модель аналізу фінансових результатів діяльності підприємства

Джерело: опрацьовано за [20],[21],[22],[23],[24]

зростання, а також, ринкову вартість суб'єкта господарювання.

2. Сучасна міжнародна практика бухгалтерського обліку виділяє три основні підходи до визначення змісту фінансових результатів діяльності підприємства:

- перший підхід передбачає, що фінансовий результат визначається як різниця між вартістю чистих активів підприємства на початок і кінець звітного періоду. При цьому чисті активи підприємства розраховуються як різниця між загальною вартістю його майна та сукупною сумою зобов'язань і додаткових внесків власників;

- другий підхід, який визначає фінансовий результат діяльності підприємства як різницю між загальною сумою його доходів та витрат, понесених упродовж звітного періоду;

- третій підхід передбачає визначення фінансового результату шляхом порівняння величини власного капіталу підприємства на початок і кінець звітного періоду.

2. Фінансові результати як економічна категорія класифікуються за певними ознаками, що дозволяє виділяти їхні окремі види. Класифікація фінансових результатів підприємств дозволяє об'єктивно формувати та відображати фінансові результати за їхніми видами у фінансовій та статистичній звітності, що, у свою чергу, забезпечує точність і достовірність показників.

3. Комплексний аналіз фінансових результатів діяльності підприємства передбачає застосування різноманітних аналітичних методів. Серед основних методів аналізу доцільно виокремити горизонтальний, вертикальний, трендовий, коефіцієнтний та факторний аналізи, які є найбільш поширеними у практиці фінансової аналітики. Переважна кількість дослідників при оцінці фінансово-господарських результатів зосереджуються саме на застосуванні горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу, оскільки ці методи дозволяють отримати базову інформацію про зміни у структурі та динаміці фінансових показників. Водночас, економіко-математичні та функціонально-вартісні методи залишаються менш поширеними через складність їх застосування та необхідність спеціалізованої підготовки аналітиків, хоча за належного використання вони можуть надати глибші аналітичні висновки.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ»)

2.1. Загальна характеристика об'єкта дослідження

Машинобудування є однією з провідних та найбільш важливих галузей агропромислового комплексу України. Її розвиток визначається перш за все становищем у сільському господарстві, економікою держави в цілому, а також політичною та соціальною складовою.

ПрАТ «Завод «Фрегат» – один з найбільших в країні виробників техніки для сільського господарства, харчової і переробної промисловості, виробів суднового машинобудування і гідравліки, оснащення для базових областей промисловості, товарів широкого вжитку [27].

Організаційна структура управління підприємством відображає склад та підпорядкованість лінійних та функціональних ланок управління. Організаційна структура підприємства ПрАТ «Завод «Фрегат» має лінійнофункціональний вид.

При такій організаційній структурі компанії лінійний керівник, підпорядкований директору, отримує допомогу від спеціалізованого управлінського апарату, що включає функціональні підрозділи (відділи, групи). Ці підрозділи займаються розробкою та вирішенням конкретних проблем, підготовкою відповідних програм і планів. Реалізація рішень функціональних підрозділів відбувається через старшого керівника або безпосередньо через комунікацію з відповідними спеціалізованими службами чи окремими виконавцями на нижчих рівнях. Водночас функціональні підрозділи не мають

права надавати розпорядження виробничим підрозділам напряму без погодження з керівництвом.

Загальна характеристика підприємства наведена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Загальна характеристика підприємства ПрАТ «Завод «Фрегат»

Зміст необхідних відомостей	Інформація
1	2
Повна назва підприємства	Приватне акціонерне товариство «Завод «Фрегат»
Скорочена назва підприємства	ПрАТ «Завод «Фрегат»
Дата реєстрації підприємства	16.09.1994
Адреса підприємства	55210, Україна, м. Первомайськ, вул. Корабельна, 50/1
Код ЄДРПОУ	14312387
Відомості про органи управління юридичної особи	Загальні збори
Основний вид діяльності	28.30 Виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства
Організаційно-правова форма підприємства	Акціонерне товариство
Розмір статутного капіталу	10 967 050,00 грн

Джерело: опрацьовано за [27]

ПрАТ «Завод «Фрегат» має широкий спектр видів діяльності, серед яких виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства, виробництво інших спеціальних машин, гумових виробів, а також діяльність у сфері оптової торгівлі, консультування з питань комерційної діяльності та

технічного обслуговування. Це дозволяє підприємству мати диверсифіковану діяльність, що знижує ризики, пов'язані з залежністю від одного сектору, та створює додаткові можливості для розвитку та стабільності на ринку [28].

З 1970-х до 1990-і роки заводом було вироблено та поставлено до багатьох країн світу понад 47 тисяч широкозахватних дощувальних машин ДМУ «Фрегат». У середині 2000-х завод почав розроблення дощувальної машини типу ДМФ – це дощувальна машина фермова. З 2010 року ДМФ «Фрегат» виробляється серійно і проходить необхідну стандартизацію і сертифікацію в Україні та в країнах, до яких експортується [27].

Загалом підприємство надає широкий спектр продукції. До основної продукції ПрАТ «Завод «Фрегат» належать:

– дощувальні машини широкозахватні ферменние з електричним приводом ДМФ “Фрегат” і дощувальні машини з гідравлічним приводом ДМУ “Фрегат”;

– грунтообробна техніка: борони-плуги дискові важкі БПД-2.4, БПД-4.2, БПД-4.2-01, БПД-6.01; катки кільчасто-зубчасті КПФ-6КЗ; модулі МДКШ-4,2 (катки);

– оцинковані металоконструкції, в тому числі несучі конструкції для сонячних електростанцій;

– оцинковані дорожні огорожі, в тому числі сертифіковані на відповідність європейським стандартам;

– гідроапаратура 60 типів;

– млино-елеваторне обладнання (живильники шлюзові для зерна і борошна, затвори шлюзові, норії стрічкові ковшеві);

– вироби і послуги для машинобудування, включаючи лиття, механічна обробка, гаряче оцинкування і різні види гальванопокриття [27].

2.2. Експрес-аналіз фінансового стану підприємства

Оцінювання фінансового стану підприємства розпочинається з формування порівняльного аналітичного балансу, який слугує основою для подальшого аналізу структури, динаміки та ефективності використання активів і джерел їх фінансування. Такий підхід дозволяє виявити ключові зміни у фінансовій позиції підприємства за певний період і створює підґрунтя для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. Порівняльний аналітичний баланс діяльності ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2022-2023 рр. представлено у табл. 2.1.

Вартість активів на кінець 2021 року складала 760392 тис грн. Протягом двох років вартість активів поступово збільшувалася і на кінець 2023 року становила 839845 тис грн. Тобто вартість активів зросла за два роки на 79453 тис грн. або на 10,45%. Це свідчить про нарощування обсягів діяльності підприємства, що є позитивною оцінкою його фінансового стану.

Зростання вартості активів відбулося за рахунок збільшення вартості як необоротних, так і оборотних активів. Необоротні активи за 2022-2023 роки збільшилися на 43745 тис. грн., або на 15,95%, а оборотні – на 35708 тис. грн. або на 7,35%.

Оборотні активи продемонстрували стабільне зростання. Зростання оборотних активів пояснюється зростанням вартості запасів. Запаси за 2022-2023 роки зросли на 80769 тис. грн., або на 31,34%, що пояснюється зменшенням обсягів виробництва та реалізації продукції.

Дебіторська заборгованість зменшилась на 59277 тис. грн. або на 28,50%, що свідчить з одного боку про скорочення обсягів реалізації продукції, з іншого – про покращення управління дебіторською заборгованістю або про ефективне погашення заборгованості клієнтами або зміни в умовах кредитування.

Таблиця 2.2

Порівняльний аналітичний баланс діяльності ПрАТ «Завод «Фрегат» за період 2022-2023 рр.

Статті балансу	На кінець 2021		На кінець 2022		На кінець 2023		Відхилення (+: -) 2023 року			
							від 2021 року		від 2022 року	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	суми, тис. грн	віднос-не, %	суми, тис. грн	віднос-не, %
Активи разом	**760 392**	**100,00**	**818 521**	**100,00**	**839 845**	**100,00**	**79 453**	**10,45**	**21 324**	**2,61**
1. Необоротні активи	274 252	36,07	319 101	38,99	317 997	37,86	43 745	15,95	-1 104	-0,35
2. Оборотні активи	486140	63,93	499420	61,01	521848	62,14	35 708	7,35	22 428	4,49
2.1. Запаси	197450	25,97	257747	31,49	338516	40,31	141 066	71,44	80 769	31,34
2.2. Дебіторська заборгованість	252852	33,25	208014	25,41	148737	17,71	-104 115	-41,18	-59 277	-28,50
2.3. Грошові кошти, поточні фін. інвестиції	5569	0,73	5331	0,65	4793	0,57	-776	-13,93	-538	-10,09
2.4. Інші оборотні активи	30269	3,98	28328	3,46	29802	3,55	-467	-1,54	1 474	5,20
Пасиви разом	**760 392**	**100,00**	**818 521**	**100,00**	**839 845**	**100,00**	**79 453**	**10,45**	**21 324**	**2,61**
1. Власний капітал	214 224	28,17	113 880	13,91	70 881	8,44	-143 343	-66,91	-42 999	-37,76
1.1. Зареєстрований капітал	10 967	1,44	10 967	1,34	10 967	1,31	0	0,00	0	0,00
1.2. Капітал в дооцінках	197 840	26,02	234 371	28,63	234 371	27,91	36 531	18,46	0	0,00
1.4. Нерозподілений прибуток	5 417	0,71	-131 458	-16,06	-174 457	-20,77	-179 874	-3320,55	-42582	-786,08
2. Позиковий капітал	546 168	71,83	704 641	86,09	768 964	91,56	222 796	289,61	64 323	9,13
2.1. Довгострокові зобов'язання	3 197	0,42	10 153	1,24	11 191	1,33	7 994	250,05	1 038	10,22
2.2. Короткострокові кредити	0	0,00	3 641	0,44	0	0,00	0		-3 641	-100,00
2.3. Поточні зобов'язання	542 971	71,41	690 847	84,40	757 773	90,23	214 802	39,56	66 926	9,69
- кредиторська заборгованість за товари, роботи	56 333	7,41	69 891	8,54	63 886	7,61	7 553	13,41	-6 005	-8,59
- інші поточні зобов'язання	486 638	64,00	620 956	75,86	693 887	82,62	207 249	42,59	72 931	11,74

Джерело: опрацьовано автором за [29],[30],[31]

Обсяг грошей та їх еквівалентів за 2022-2023 рр. зменшився на 538 тис. грн., або на 10,09%, що свідчить про зниження ліквідності і платоспроможності підприємства.

Вартість пасивів зросла за два роки на 79453 тис грн. або на 10,45% за рахунок зростання вартості позикового капіталу на 222796 тис. грн. або на 289,61% (майже в три рази). В той же час вартість власного капіталу зменшилась на 143343 тис. грн. або на 66,91%.

Зростання позикового капіталу відбулося за рахунок збільшення інших поточних зобов'язань на 207249 тис. грн., або на 42,59% та довгострокових зобов'язань на 7924 тис. грн., або на 250,05%.

Зменшення власного капіталу пояснюється збитковою діяльністю підприємства. Так, в 2022 році підприємство отримало збитки в сумі 140356 тис. грн., в 2023 – 33630 тис. грн.

Питома вага власного капіталу в пасиві балансу поступово зменшується з 28,17% на кінець 2021 року до 8,44 % на кінець 2023 року. І це свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства.

Розглянемо загальну структуру балансу на кінець 2023 року.

Необоротні активи становлять 37,86% при нормі менше 56%. Оборотні активи складають 62,14% при нормативному значенні бідьше 44%. Частка власного капіталу в валюті балансу становила 8,44%, при значенні норми ≥ 60%. Довгострокові зобов'язання склали 1,33% а нормативне значення наближається до 0. Поточні зобов'язання значно перевищують норматив (≤ 40%) і складають аж 90,23%.

Чітко прослідковується виконання тільки першої та другої умови. Тобто баланс має неоптимальну структуру.

Частка необоротних активів нижча за 56%, що відповідає нормативу. Це свідчить про помірний рівень вкладень у довгострокові активи, що може

забезпечити стабільну діяльність у майбутньому, без надмірної залежності від необоротних активів.

Частка оборотних активів більша за 44%, що відповідає нормативу. Висока частка оборотних активів дозволяє підприємству вчасно погашати свої поточні зобов'язання та підтримувати гнучкість у фінансовому управлінні.

Частка власного капіталу значно нижча за норматив (≥ 60%). Це вказує на високу фінансову залежність від зовнішніх джерел фінансування. Низький рівень власного капіталу підвищує ризик для інвесторів та кредиторів, знижуючи фінансову стійкість підприємства.

Частка довгострокових зобов’язань є низькою, що відповідає нормативу (~ 0). Це свідчить про мінімальні боргові зобов'язання на тривалий період, що знижує ризик фінансової нестабільності через довгострокові борги. Однак це може свідчити й про обмежене використання довгострокових позик для інвестиційного розвитку.

Частка поточних зобов'язань значно перевищує норматив (≤ 40%), що є негативним фактором. Висока частка поточних зобов'язань вказує на суттєву залежність від короткострокових кредитів та позик, що може створювати проблеми з ліквідністю та вчасним погашенням боргів.

Для подальшого аналізу слід оцінити ліквідність підприємства, яка є одним із ключових показників його фінансової стійкості, оскільки характеризує здатність своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов’язання. З метою оцінювання рівня ліквідності ПрАТ «Завод «Фрегат» було проведено аналіз ліквідності балансу (табл. 2.3), а також розраховано основні коефіцієнти ліквідності (табл. 2.4) за 2022–2023 рр.

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються такі співвідношення:

$$А1 \geq П1;\ А2 \geq П2;\ А3 \geq П3;\ А4 \leq П4. \qquad (2.1)$$

Таблиця 2.3

Оцінка ліквідності балансу ПрАТ «Фрегат» за 2022-2023 роки

Показники	На кінець		
	2021	2022	2023
1	4	5	6
Актив			
Найбільш ліквідні активи (А1)	5569	5331	4793
Активи, що реалізуються швидко (А2)	252852	208014	148737
Активи, що реалізуються повільно (А3)	227719	286075	368318
Активи, що реалізуються складно (А4)	274252	319101	317997
Баланс	760 392	818 521	839 845
Пасив			
Найбільш строкові зобов’язання (П1)	479 722	647 762	695 467
Короткострокові пасиви (П2)	63 249	46 726	62 306
Довгострокові пасиви (П3)	3 197	10 153	11 191
Постійні (стійкі) пасиви (П4)	214 224	113 880	70 881
Баланс	760 392	818 521	839 845
Платіжний залишок(+) чи нестача(-)			
А1-П1	-474153	-642431	-690674
А2-П2	189603	161288	86431
А3-П3	224522	275922	357127
А4-П4	60028	205221	247116

Джерело: складено автором

Виконання перших трьох співвідношень свідчить про те, що поточні активи підприємства (А1 + А2 + А3) перевищують його зовнішні зобов’язання (П1 + П2 +П3), тобто воно має власний оборотний капітал.

За данними таблиці 2.3 виконуються тільки друга (А2 ≥ П2) та третя (А3 ≥ П3) умови, отже баланс ПрАТ «Завод «Фрегат» не може вважатись абсолютно ліквідним.

Показник А1–П1 (надлишок або дефіцит найбільш ліквідних активів) є від’ємним протягом усього періоду, а на кінець 2023 року сягнув -690674 тис. грн, що свідчить про значну нестачу грошових коштів для покриття термінових зобов’язань.

Показник А2–П2, хоча й позитивний, демонструє різке зменшення з 189605 тис. грн на кінець 2021 р. до 86431 тис. грн. на кінець 2023 р., що свідчить про зниження надлишку швидко реалізовуваних активів для покриття короткострокових пасивів.

Показник А3–П3 навпаки, зростає, що є позитивною динамікою, однак це пов'язано переважно з нарощуванням повільно реалізовуваних активів, які не забезпечують негайної ліквідності.

Показник А4–П4 має позитивне значення, одже підприємство немає власного оборотного капіталу. Однак цей показник поступово змешується в 2022-2023 роках, що свідчить про зменшення нестачи власного капіталу для покриття активів, що важко реалізуються.

Далі проаналізуємо відносні показники ліквідності (табл. 2.4).

Коефіцієнт абсолютної ліквідності впродовж аналізованого періоду перебуває нижче нормативного рівня (0,2–0,3) і знижується з 0,010 у 2021 р. до 0,006 у 2023 р.. Це свідчить про критично низький рівень грошових коштів та їх еквівалентів для покриття поточних зобов'язань підприємства.

Коефіцієнт термінової ліквідності, що демонструє здатність підприємства погашати поточні зобов'язання за рахунок найбільш ліквідних та швидко реалізовуваних активів, також знижується з 0,532 до 0,242, при нормативному значенні у межах 0,7-0,8. Така динаміка вказує на зниження оперативної платоспроможності.

Коефіцієнт загальної ліквідності також демонструє негативну тенденцію, зменшуючись з 0,895 у 2021 р. до 0,689 у 2023 р., що свідчить про погіршення здатності підприємства покривати поточні зобов'язання всіма оборотними активами. Якщо значення цього коефіцієнта < 1, то підприємство вважається неплатоспроможним, оскільки не має можливості розрахуватися не лише з поточними боргами, але і немає власних коштів в обороті для продовження господарської діяльності.

Таблиця 2.4

Відносні показники ліквідності ПРАТ «Фрегат» в 2022-2023 роках

Показники	Норма тив	На кінець року			Відхилення (+,-)		Відхилення у %	
		2021	2022	2023	2022 від 2021	2023 від 2022	2022 від 2021	2023 від 2022
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2—0,3	0,010	0,008	0,006	-0,003	-0,001	-25,16	-17,60
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,7—0,8	0,532	0,348	0,242	-0,184	-0,106	-34,55	-30,48
Коефіцієнт загальної ліквідності	2,0—2,5	0,895	0,719	0,689	-0,176	-0,030	-19,68	-4,24
Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	–	2,130	3,301	5,058	1,170	1,757	54,95	53,24
Коефіцієнт співвідношення активів	>1	1,773	1,565	1,641	-0,208	0,076	-11,71	4,85

Джерело: складено автором

В 2022-2023 рр. спостерігається негативна тенденція зростання коефіцієнта співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості. Якщо на кінець 2021 року підприємство на 1 грн. дебіторської заборгованості залучало 2,13 грн. кредиторської заборгованості, на кінець 2022 – 3,301 грн., а на кінець 2023 – 5,058 грн. Тобто при недостатності власного капіталу підприємство кредиторську заборгованість. Це свідчить про те, що підприємство в більшій мірі фінансує свою діяльність за рахунок зовнішніх зобов'язань, а не за рахунок внутрішніх ресурсів.

Коефіцієнт співвідношення активів продемонстрував зниження з 1,733 на кінець 2021 р. до 1,641 на кінець 2023 р., що вказує на зниження частки оборотних активів порівняно з необоротними, зменшуючи потенціал гнучкого фінансового маневрування.

Наступним етапом аналізу фінансового стану є аналіз показників фінансової стійкості. Оцінка фінансової стійкості здійснюється за двома основними напрямами:

1. Визначення типу фінансової стійкості на основі розрахунку трьохкомпонентного показника [10]:

$$\begin{cases} \text{ВОК} - \text{З} < 0 \\ \text{ВОК} + \text{ДК} - \text{З} \geq 0 \\ \text{ВОК} + \text{ДК} + \text{КК} - \text{З} \geq 0 \end{cases} \quad (2.2)$$

де ВОК – власні оборотні кошти (різниця між власним капіталом і необоротними активами);

З – запаси;

ДК – довгострокові кредити банків;

КК – короткострокові кредити банків.

2. Оцінка відносних показників фінансової стійкості.

Розрахунок трьохкомпонентного показника фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2022-2023 роках наведений в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Розрахунок трьохкомпонентного показника фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2022-2023 роках

Показник	Значення, тис.грн.			Динаміка	
	На кінець 2021р.	На кінець 2022р.	На кінець 2023р.	На кінець 2022р.	На кінець 2023р.
Власні оборотні кошти (ВОК)	-60 028	-205 221	-247 116	-145 193	-41 895
Довгострокові кредити банків (ДК)	3 197	10 153	11 191	6 956	1 038
Короткострокові кредити	0	3 641	0		
Запаси (З)	197450	257747	338516	60 297	80 769
Нестача власних оборотних коштів для формування запасів (ВОК-З)	-257478	-462968	-585632	-205490	-122664
Нестача власних оборотних коштів і довгострокових кредитів банків для формування запасів (ВОК+ДК-З)	-254 281	-452 815	-574 441	-198 534	-121 626
Нестача загальної величини джерел формування запасів (ВОК+ДК+КК-З)	-254 281	-449 174	-574 441	-194 893	-125 267
Тривимірний показник фінансової ситуації	(0,0,0)	(0,0,0)	(0,0,0)	X	X
Тип фінансової ситуації	Кризовий фінансо-вий стан	Кризовий фінансо-вий стан	Кризовий фінансо-вий стан	X	X

Джерело: складено автором

Таким чином, на основі розрахунків трьохкомпонентного показника фінансової стійкості можна зробити висновок, що впродовж 2022–2023 рр. фінансовий стан ПрАТ «Завод «Фрегат» характеризувався як кризовий, що підтверджується недостатнім рівнем забезпечення запасів відповідними джерелами їх формування. Така ситуація свідчить про наявність істотних фінансових труднощів, зокрема – простроченої кредиторської та дебіторської заборгованості, а також нездатності підприємства своєчасно виконувати

зобов’язання перед контрагентами, працівниками, банками та державним бюджетом.

У таких умовах баланс ліквідності досягається переважно шляхом відстрочення обов’язкових платежів, що є ознакою фінансової нестабільності. За відсутності ефективних заходів стабілізації та при збереженні подібної динаміки у подальшому, підприємство ризикує опинитися на межі фінансової неплатоспроможності або навіть банкрутства.

Перейдемо до аналізу другого напрямку – оцінювання відносних показників фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат». Фінансова стійкість підприємства відображає рівень його незалежності від зовнішніх джерел фінансування та спроможність забезпечувати безперервність операційної діяльності за рахунок власного капіталу. На основі, розрахованих у таблиці 2.6, відносних показників охарактеризуємо рівень фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат» у динаміці за 2022–2023 рр.

Розглянемо коефіцієнти капіталізації.

Коефіцієнт автономії на кінець 2023 році знизився до 0,08, що значно нижче оптимального рівня > 0,5. Це свідчить про надмірну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування та недостатню частку власного капіталу в загальній структурі джерел.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу має зростаючу тенденцію (до 0,92 у 2023 р.), що також свідчить про посилення фінансової залежності підприємства від кредиторів, з перевищенням допустимого рівня (<0,5).

Коефіцієнт фінансової залежності значно перевищує нормативне значення (на кінець 2023 році – 11,85), підтверджуючи критично високу залежність від залучених коштів. Коефіцієнт фінансування протягом 2022–2023 років стрімко зростав – з 2,55 на кінець 2021 року до 10,85 на кінець 2023 році (приріст +8,3), що свідчить про значне посилення фінансової залежності підприємства від позикового капіталу.

Таблиця 2.6

Відносні показники оцінки фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат» у динаміці за 2022–2023 рр.

Назва показника	Оптимальне значення	На кінець року			Відхилення, тис.грн.	
		2021	2022	2023	2022 від 2021	2023 від 2022
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнти капіталізації						
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,28	0,14	0,08	-0,14	-0,06
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	<0,5	0,72	0,86	0,92	0,14	0,06
Коефіцієнт фінансової залежності	<2,0	3,55	7,19	11,85	3,64	4,66
Коефіцієнт фінансування	<1,0	2,55	6,19	10,85	3,64	4,66
Коефіцієнт фінансового ризику	0,3-0,5	0,015	0,089	0,158	0,07	0,07
Коефіцієнт фінансової стійкості	<1	0,39	0,16	0,09	-0,23	-0,07
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом	>0,1	-0,123	-0,411	-0,474	-0,29	-0,06
Коефіцієнт забезпеченості запасів	0,6-0,8	-0,132	-0,436	-0,502	-0,30	-0,07
Коефіцієнт маневреності функціонального капіталу	0-1	-0,28	-1,80	-3,49	-1,52	-1,68
Коефіцієнти покриття						
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0,5-0,6	0,994	0,980	0,985	-0,014	0,005
Коефіцієнт покриття інвестицій	0,75-0,9	0,29	0,15	0,10	-0,134	-0,054
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	зростання	0,012	0,032	0,035	0,020	0,003
Коефіцієнт покриття запасів	–	-0,29	-0,74	-0,70	-0,455	0,046
Коефіцієнт довготермінового залучення коштів	0,75-0,9	0,286	0,152	0,098	-0,134	-0,054
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,4-0,5	0,015	0,082	0,136	0,067	0,054
Коефіцієнт фінансової незалеж-ності капіталізованих джерел	0,6-0,5	0,985	0,918	0,864	-0,067	-0,054

Джерело: складено автором

Коефіцієнт фінансового ризику має зростання (до 0,158 на кінець 2023 р.), однак залишається нижчим від межі 0,3–0,5. Попри це, динаміка є тривожною, оскільки свідчить про підвищення ризикованості фінансової структури капіталу підприємства.

Коефіцієнт фінансової стійкості зменшився з 0,39 на кінець 2021 р. до 0,09 у на кінець 2023 р., що значно нижче критичного значення >1. Це вказує на втрату фінансової рівноваги і відсутність здатності покривати активи власним капіталом. З цього можна зробити висновок що, підприємство має надмірну залежність від зовнішніх джерел фінансування. Високий рівень позикових коштів у фінансуванні підприємства перевищує допустимі норми, що підвищує ризик дефолту та негативно впливає на фінансову стабільність. Критична фінансова залежність вказує на посилення залежності підприємства від позикових коштів порівняно з власними, що збільшує ризики фінансової нестабільності. Підвищення фінансового ризику свідчить про підвищення ризиків фінансової структури підприємства.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом, коефіцієнт забезпеченості запасів мають від'ємні значення протягом 2022-2023 рр. і спостерігається негативная тенденція їх зменшення, що свідчить про відсутність власного оборотного капіталу на підприємства і зростання його нестачі.

Далі проаналізуємо коефіцієнти покриття.

Коефіцієнт короткострокової заборгованості перевищує норматив (до 0,985 на кінець 2023 рокуі), що свідчить про високу фінансову залежність підприєства від короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнт покриття інвестицій знаходиться на дуже низькому рівні (0,10 на кінець 2023 р. при нормативі 0,75-0,9), що означає нестачу власних і довгострокових ресурсів для фінансування підприємства.

Коефіцієнт покриття запасів також є від'ємним, а на кінець 2023 р. дорівнює -0,70, що лише підтверджує нестачу власних обігових коштів для забезпечення навіть базових потреб у запасах.

Коефіцієнт довгострокового залучення коштів є значно нижчим від нормативу (лише 0,098 у 2023 р.), що вказує на переважне використання короткострокового фінансування.

Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел зменшується з 0,985 (на кінець 2021 року) до 0,864 (на кінець 2023 рокі), що свідчить про зниження частки власних ресурсів у структурі довгострокових джерел.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що фінансовий стан ПрАТ «Завод «Фрегат» у частині ліквідності має тенденцію до погіршення. Особливо це стосується критично низького рівня абсолютної та термінової ліквідності, що свідчить про неспроможність підприємства оперативно покривати свої поточні зобов'язання. Незважаючи на зростання повільно реалізовуваних активів, їхня ліквідність є недостатньою для ефективного забезпечення платоспроможності. Також, згідно результатів аналізу можна констатувати, що фінансова стійкість ПрАТ «Завод «Фрегат» перебуває на критично низькому рівні та має тенденцію до погіршення. Підприємство надмірно залежить від зовнішніх джерел фінансування, має недостатній рівень власного капіталу та практично втратило фінансову автономність. Таким чином, підприємству доцільно здійснити оптимізацію структури оборотних активів, зокрема, збільшити частку грошових коштів і швидкореалізовуваних активів, а також розробити заходи щодо зниження кредиторської заборгованості та підвищення фінансової гнучкості.

2.3. Аналіз доходів, витрат та фінансових результатів підприємства

Фінансові результати є одним із найважливіших показників ефективності діяльності підприємства, що безпосередньо відображає рівень його прибутковості та конкурентоспроможності. Доходи та витрати формують основу для визначення фінансового результату, впливають на здатність підприємства розвиватися, інвестувати та виконувати свої зобов'язання. У сучасних умовах динамічного ринку, нестабільності зовнішнього середовища та зростання конкуренції, особливої ваги набуває системне вивчення фінансових аспектів діяльності підприємств як інструменту для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень.

Ааналіз показників фінансових результатів наведені в табл. 2.7.

В 2021–2023 рр. спостерігається негативна стійка тенденція зменшення чистого доходу від реалізації продукції. Якщо в 2021 році підприємство отримало 716 438 тис. грн. чистого доходу від реалізації продукції, то у 2022 році дохід скоротився майже у 4,3 рази – до 167 045 тис. грн. В 2023 році відбулося подальше падіння – до 140 100 тис. грн. або на 16,13 % відносно 2022 року. Загальне скорочення чистого доходу від реалізації продукції у 2023 році порівняно з 2021 становить 80,44%, що свідчить про істотне зниження обсягів реалізації продукції або негативний вплив зовнішніх факторів, таких як повномасштабне вторгнення росії на територію України, економічна нестабільність, зниження попиту, ускладнення логістики.

Собівартість реалізованої продукції демонструє аналогічну тенденцію: у 2021 році вона становила 597 319 тис. грн, у 2022 – 138 236 тис. грн, а в 2023 – 90764 тис. грн. Зниження собівартості є наслідком зменшення виробничих обсягів, однак у процентному співвідношенні до чистого доходу рівень собівартості залишається досить високим. У 2021 році становить 83,4%, у 2022 році – 82,7%, а у 2023 – 64,8%. Зменшення відносного рівня собівартості у 2023

Таблиця 2.7

Аналіз динаміки, рівня і структури фінансових результатів ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2021-2023 рр.

Показник	Код рядка, ф. № 2	2021	2022	2023	Відхилення 2022 від 2021 р.		Відхилення 2023 в ід 2022 р.	
					Абс. (+, -)	Відносне, %	Абс. (+, -)	Відносне, %
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	2000	716 438	167 045	140 100	-549 393	-76,68	-26 945	-16,13
Собівартість реалізованої продукції	2050	(597 319)	(138 236)	(90 764)	459 083	-76,86	47 472	-34,34
Валовий прибуток (збиток)	**2090**	**119 119**	**28 809**	**49 336**	**-90 310**	**-75,81**	**20 527**	**71,25**
Інші операційні доходи	2120	12 280	8 102	6 130	-4 178	-34,02	-1 972	-24,34
Адміністративні витрати	2130	(37 274)	(21 085)	(20 887)	16 189	-43,43	198	-0,94
Витрати на збут	2150	(18 805)	(9 798)	(12 176)	9 007	-47,90	-2 378	24,27
Інші операційні витрати	2180	(17 071)	(19 592)	(15 346)	-2 521	14,77	4 246	-21,67
Фінансові результати від операційної діяльності	**2190**	**58 249**	**-13564**	**7 057**	**-71 813**	**-123,29**	**20 621**	**-152,03**
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0	0	0	x	0	x
Інші фінансові доходи	2220	0	0	0	0	x	0	x
Інші доходи	2240	87 782	18 014	9 453	-69 768	-79,48	-8 561	-47,52
Фінансові витрати	2250	(57 211)	(18 434)	(18 717)	38 777	-67,78	-283	1,54
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0	0	0	x	0	x
Інші витрати	2270	(57 797)	(130 457)	(31 423)	-72 660	125,72	99 034	-75,91
Фінансовий результат до оподаткування	**2290**	**31 023**	**(144 441)**	**(33 630)**	**-175 464**	**-565,59**	**110 811**	**-76,72**
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(7 972)	4 085	0	12 057	-151,24	-4 085	-100,00
Чистий фінансовий результат: прибуток	**2350**	**23 051**	**(140 356)**	**(33 630)**	**-163 407**	**-708,89**	**106 726**	**-76,04**

Джерело: опрацьовано за [29],[30],[31]

році може свідчити про зменшення витрат, підвищення ефективності виробництва.

Підприємство мало валовий прибуток протягом усіх трьох років, хоча його обсяги істотно зменшилися. Так, у 2021 році валовий прибуток склав 119 119 тис. грн., у 2022 році показник різко зменшився на 90 310 тис. грн. або на 75,81% і склав 28 809 тис. грн. В 2023 році валовий прибуток, у порівнянні з 2022 роком зріс на 20 527 тис. грн. або на 71,25% і становив 49 336 тис. грн. В 2023 році, незважаючи на зниження доходу, валовий прибуток зріс порівняно з 2022 роком, що може вказувати на відносне покращення структури витрат або продаж більш рентабельної продукції.

В 2021-2023 рр. підприємство отримало інші операційні доходи. Причому спостерігається тенденція їх зниження. Якщо в 2021 р. інші операційні доходи складали 12280 тис.грн., то в 2022 – 8102 тис.грн., а в 2023 – 6130 тис.грн.

Операційна діяльність ПрАТ «Завод «Фрегат» характеризувалася значними адміністративними витратами, витратами на збут та іншими витратами. Найбільш критичною ситуація була у 2022 році, коли всі ці витрати перевищила за обсягом валовий прибуток. І тому фінансовий результат від операційної діяльності мав негативне значення, підприємство отримало збитки у розмірі 13 564 тис. грн.

В 2023 році ситуація трохи покращилася і підприємство отримало прибуток від операційної діяльності. Він становив 7 057 тис. грн., що свідчить про часткове відновлення ефективності операційної діяльності підприємства.

В 2021-2023 рр. ПрАТ «Завод «Фрегат» не мало доходів від участі в капіталі і інших фінансових доходів, але отримало суттєві обсяги інших доходів (доходи від неопераційної курсової різниці, від ліквідації необоротних активів) в 2021 році в розмірі 87 782 тис. грн., в 2022 – 18014 тис.грн., в 2023 – 9453 тис.грн. В той же час підприємство понесло фінансові витрати, повязані насамперед з

виплатою відсотків за кредит, в 2021 році в сумі 57797 тис.грн., в 2022 – 18434 тис.грн., в 2023 – 18717 тис.грн.

В 2021-2023 рр. ПрАТ «Завод «Фрегат» понесло інші витрати (витрати від неопераційної курсової різниці), які не мають постійної тенденції.

Якщо в 2021 році підприємство отримало позитивний фінансовий результат до оподаткування в розмірі 31023 тис.грн., то в 2022-2023 рр. – негативний.

Водночас фінансові витрати склали 57 211 тис. грн, що дозволило отримати прибуток до оподаткування у розмірі 31 023 тис. грн. Протягом 2022-2023 років спостерігається зростання фінансових витрат, а у 2022 році підприємство отримало найбільший збиток до оподаткування в розмірі 144 441 тис. грн. У 2023 році збиток скоротився до 33 630 тис. грн, що є позитивною динамікою, однак все одно фінансовий результат до оподаткування залишається негативним.

Підсумкові значення чистого фінансового результату демонструють зміни. В 2021 році чистий прибуток становив 23 051 тис. грн. А в 2022 році чистий збиток становив 140441 тис. грн. в 2023 році - 33 630 тис. грн., тобто ситуація в 2023 році покращилася відносно 2022 року.

За підсумками аналізу фінансових результатів діяльності підприємства ПрАТ «Завод «Фрегат» спостерігається складна, але водночас показова динаміка фінансових результатів, яка дає змогу не лише виявити наявні проблеми, а й окреслити напрями для стратегічного покращення ситуації.

За 2021-2023 роки підприємство втратило понад 80% обсягів чистого доходу від реалізації продукції. Таке стрімке падіння є критичним сигналом і свідчить про істотні зовнішні виклики: ускладнення логістичних ланцюгів, зниження попиту на продукцію, можливої втрати частини ринку через нестабільну економічну та геополітичну ситуацію. Водночас на фоні цього падіння відбулося пропорційне зменшення собівартості реалізованої продукції,

що свідчить про гнучкість виробничої системи та здатність швидко адаптуватися до змін.

2022 рік став найкритичнішим за весь аналізований період. Незважаючи на значне зменшення доходів, адміністративні витрати залишились на надвисокому рівні. Таке співвідношення витрат до доходу є фінансово невиправданим і створює надмірне навантаження на операційну діяльність. Результатом став операційний збиток у розмірі 13 564 тис. грн. В 2023 році витрати були зменшені до 20887 тис. грн, але все ще перевищують допустимий рівень у співвідношенні до виручки.

Попри те, що за підсумками 2022 та 2023 років підприємство зазнало чистого збитку (відповідно 140 356 тис. грн та 33 630 тис. грн), варто відзначити суттєве зменшення втрат у 2023 році. Така динаміка вказує на відносний початок процесу фінансової стабілізації. Вихід на прибуток за результатами операційної діяльності у 2023 році – це важливий етап відновлення, який демонструє реальний потенціал підприємства до відновлення рентабельності в умовах турбулентного ринку.

Проведемо аналіз динаміки, рівня та структури доходів ПрАТ «Завод «Фрегат» (табл. 2.8). Структура динаміки доходів відображена на рис. 2.1.

Розрахунки показують, що впродовж трьох років доходи підприємства сформовані в основному за рахунок доходів, отриманих від операційної діяльності. Основну частку в їх загальній сумі займає чистий дохід від реалізації, тобто основної операційної діяльності (на кінець 2021 року – 87,75%, 2022 р. – 86,48% і 2023 р. – 89,99%).

Доходи від іншої операційної діяльності займають малу частку в структурі доходів підприємства (2021 рік – 1,50%, 2022 – 4,19%, а 2023 – 3,94%). Доходи від іншої фінансової діяльності трохи більші за абсолютним значенням, а їх питома вага складає 10,75% в 2021 році, 9,33% - в 2022 р. та 6,07% - в 2023 р.

Таблиця 2.8

Аналіз динаміки, рівня та структури доходів ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2021-2023 рр.

Показник	Код рядка, ф. № 2	2021		2022		2023		Відхилення 2023 від 2021 р.			Відхилення 2023 від 2022 р.		
		Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне, (+, -)	Відносне, %	Пунктів структури	Абсолютне, (+, -)	Відносне, %	Пунктів структури
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	716 438	87,75	167 045	86,48	140 100	89,99	-576 338	-80,44	2,25	-26 945	-16,13	3,51
Інші операційні доходи	2120	12 280	1,50	8 102	4,19	6 130	3,94	-6 150	-50,08	2,43	-1 972	-24,34	-0,26
Інші доходи	2240	87 782	10,75	18 014	9,33	9 453	6,07	-78 329	-89,23	-4,68	-8 561	-47,52	-3,25
Разом	**-**	**816 500**	**100**	**193 161**	**100**	**155 683**	**100**	**-660 817**	**-80,93**	**0**	**-37 478**	**-19,40**	**0,00**

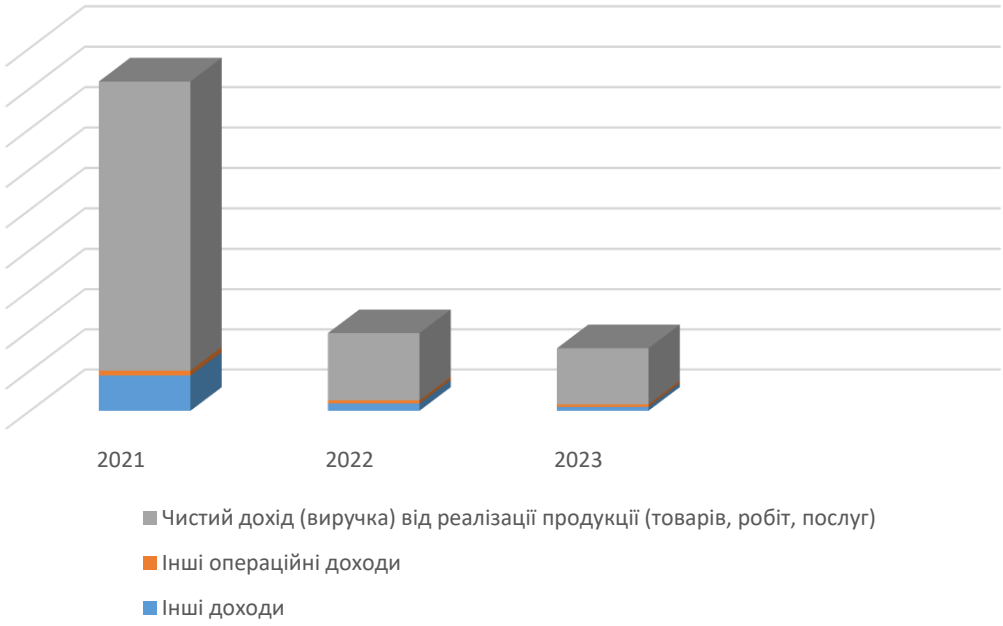

Рис. 2.1. Структура динаміки доходів ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2021-2023 рр.

Проведемо аналіз динаміки, рівня та структури витрат ПрАТ «Завод «Фрегат» (табл. 2.9). Структура витрат відображена на рис. 2.2.

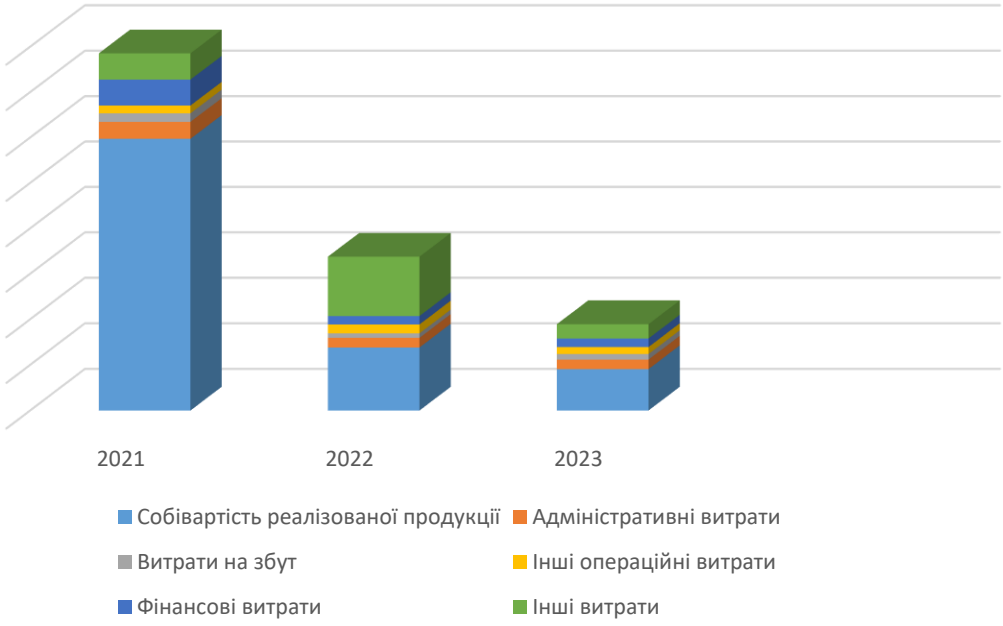

Рис. 2.2. Структура витрат ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2021-2023 рр.

Таблиця 2.9

Аналіз динаміки, рівня та структури витрат ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2021-2023 рр.

Показник	Код ряд-ка, ф. № 2	2021		2022		2023		Відхилення 2023 від 2021 р.			Відхилення 2023 від 2022 р.		
		Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне, (+, -)	Відносне, %	Пунктів структури	Абсолютне, (+, -)	Відносне, %	Пунктів структури
Собівартість реалізованої продукції	2050	597 319	76,05	138 236	40,95	90 764	47,94	-506 555	-84,80	-28,10	-47 472	-34,34	7,00
Адміністративні витрати	2130	37 274	4,75	21 085	6,25	20 887	11,03	-16 387	-43,96	6,29	-198	-0,94	4,79
Витрати на збут	2150	18 805	2,39	9 798	2,90	12 176	6,43	-6 629	-35,25	4,04	2 378	24,27	3,53
Інші операційні витрати	2180	17 071	2,17	19 592	5,80	15 346	8,11	-1 725	-10,10	5,93	-4 246	-21,67	2,30
Фінансові витрати	2250	57 211	7,28	18 434	5,46	18 717	9,89	-38 494	-67,28	2,60	283	1,54	4,43
Інші витрати	2270	57 797	7,36	130 457	38,64	31 423	16,60	-26 374	-45,63	9,24	-99 034	-75,91	-22,04
Разом	-	785 477	100	337 602	100	189 313	100	-596 164	-75,90	0,00	-148 289	-43,92	0,00

Найбільшу питому вагу у структурі витрат у 2023 році зберігає собівартість реалізованої продукції – 47,94%, хоча показник суттєво зменшився у абсолютному вираженні на 34,34%, відносно 2022 р. У 2023 році загальні витрати підприємства зменшилися на 148 289 тис. грн, або на 43,92% порівняно з 2022 роком, а відносно 2021 року – на 596 164 тис. грн або 75,90%, що свідчить про суттєве скорочення обсягів діяльності або підвищення ефективності витрат. Адміністративні витрати залишаються стабільними – прослідковується зниження на 0,94%, а частка у структурі зросла на 4,79 пунктів структури, в порівнянні з 2022 роком, що може свідчити про відносну сталість управлінських процесів навіть на тлі загального скорочення витрат. Витрати на збут зросли на 2 378 тис. грн., або на 24,27% за 2023 рік. Інші операційні витрати та інші витрати демонструють скорочення, але зберігають значну питому вагу (8,11% та 16,60% відповідно). А фінансові витрати залишаються на відносно сталому рівні, з невеликим зростанням у 2023 році (+1,54%), але їх частка у структурі зросла на 4,43 %.

2.4. Оцінка показників рентабельності підприємства

У сучасних умовах динамічного ринкового середовища рентабельність виступає ключовим індикатором ефективності господарської діяльності підприємства. Показники рентабельності дозволяють комплексно оцінити здатність підприємства генерувати прибуток.

Оцінка показників рентабельності дозволяє виявити сильні та слабкі сторони у фінансово-економічному механізмі підприємства, визначити ефективність використання активів, капіталу, витрат і обсягів реалізації.

Для оцінки показників рентабельності ПрАТ «Завод «Фрегат», розглянемо детально кожен із них (табл. 2.10, табл. 2.11).

Таблиця 2.10

Витратні та дохідні показники рентабельності ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2021-2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення (+-) 2023 року	
				від 2021	від 2022
Показники рентабельності та окупності витрат (витратні показники)					
Рентабельність (збитковість) виробничих витрат, %	-19,94	-20,84	-54,36	-34,41	-33,52
Рентабельність (збитковість) операційних витрат, %	-8,69	7,19	-5,07	3,62	-12,26
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	-1,20	-1,21	-1,54	-0,34	-0,34
Коефіцієнт окупності операційних витрат	-1,09	-0,93	-1,05	0,04	-0,12
Коефіцієнт окупності адміністративних витрат	-19,22	-7,92	-6,71	12,51	1,21
Коефіцієнт окупності витрат на збут	-38,10	-17,05	-11,51	26,59	5,54
Показники рентабельності реалізованої продукції (дохідні показники)					
Рентабельність (збитковість) продажу, %	16,63	17,25	35,21	18,59	17,97
Рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності, %	7,99	-7,74	4,83	-3,17	12,57

Джерело: складено автором

Аналіз витратних показників свідчить про різноспрямовану динаміку.

Рентабельність виробничих витрат у 2023 році становила -54,36%, що свідчить про суттєву збитковість основного виробництва. У порівнянні з 2021 роком показник погіршився на 34,41%, а відносно 2022 року – на 33,52%. Це означає, що підприємство витрачає на виробництво більше коштів, ніж отримує доходів від реалізації, що є критичним сигналом для управління.

Рентабельність операційних витрат демонструє протилежну тенденцію: у 2022 році вона досягла позитивного значення 7,19%. Це важливий зсув у бік прибутковості операційної діяльності після негативнго значення в 2021 році (-8,69%). Це свідчить про початок оздоровлення фінансової моделі операційного управління. Проте, у 2023 році показник знов набув від'ємного значення і становив -5,07%.

Коефіцієнт окупності адміністративних витрат та витрат на збут залишається низьким, що говорить про неефективне використання адміністративного ресурсу. Зокрема, коефіцієнт окупності адміністративних витрат у 2023 році становив лише -6,71, що означає, що кожна гривня адміністративних витрат принесла 6,71 грн збитків. Це критична точка для перегляду управлінських витрат.

Рентабельність продажу у 2023 році становила 35,21%, що є найвищим значенням за весь аналізований період. Зростання на 18,59% у порівнянні з 2021 роком свідчить про вдосконалення цінової політики, зменшення частки змінних витрат або зміну асортиментної структури продукції на користь більш рентабельних позицій.

Рентабельність доходу від операційної діяльності протягом аналізованого періоду коливалась. У 2023 році показник зріс до 4,83% після збиткових показників у 2022 році (-7,74%) та став більш близьким до рівня 2021 року (7,99%). Це свідчить про часткове відновлення операційної ефективності підприємства.

Таблиця 2.11

Ресурсні показники рентабельності та окупності капіталу ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2022-2023 рр.

Показники	2022	2023	Відхилення (+-)
Загальна рентабельність (збитковість) сукупного капіталу, %	-18,296	-4,056	14,240
Чиста рентабельність (збитковість) сукупного капіталу, %	-17,779	-4,056	13,723
Загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	-8,268	7,639	15,907
Чиста рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	-85,556	-36,404	49,152
Загальна рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів, %	-27,906	-5,537	22,368
Чиста рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів, %	-27,116	-5,537	21,579
Коефіцієнт окупності сукупного капіталу	21,159	16,896	-4,263
Коефіцієнт окупності власного капіталу	1,018	1,517	0,498
Період окупності сукупного капіталу, років	-5,625	-24,656	-19,031
Період окупності власного капіталу, років	-1,169	-2,747	-1,578

Джерело: складено автором

За данними таблиці 2.11 прослідковується, що у 2022 році загальна рентабельність сукупного капіталу мала значення -18,296%, а у 2023 р. збільшилась до -4,056% у 2023 р. Позитивна динаміка в +14,24%. свідчить про підвищення ефективності капіталовкладень, хоча показник залишається від’ємним.

Чиста рентабельність сукупного капіталу також покращилася на 13,723%, що є ознакою поліпшення чистих фінансових результатів.

Найбільше покращення зафіксовано за показниками власного капіталу. Якщо в 2022 році чиста збитковість власного капіталу становила 85,556%, то в 2023 вона склала вже 36,404%, тобто відбулось зменшення збитковості на 49,152%. Це означає, що підприємство зменшило втрати, понесені власниками на

кожну одиницю інвестованого капіталу. Загальна рентабельність власного капіталу у 2022 році становила -8,268%, а у 2023 році покращилась на 15,907% і набуда позитивного значення 7,639%. Що є показником покращення ситуації.

Чиста рентабельність основних засобів і запасів зросла до -5,537%, що на фоні попереднього значення -27,116% є суттєвим кроком до стабілізації. Із показником загальної рентабельності основних засобів ситуація аналогічна, у 2023 році відбулося його зростання на 22,368%.

Коефіцієнт окупності сукупного капіталу в 2023 році зменшився на 4,263, що свідчить про зменшення ефективності використання всіх залучених ресурсів підприємства – як власних, так і позикових. А коефіцієнт окупності власного капіталу мав незначне збільшення на 0,498. Така динаміка є позитивною, адже вказує на поступове відновлення фінансової стійкості підприємства та зростання прибутковості за рахунок власних джерел фінансування. Однак, враховуючи загальний фінансовий стан і коливання інших показників рентабельності, це зростання ще не є ознакою стабільного розвитку, але демонструє потенціал до подальшого підвищення ефективності капіталу за умови впровадження ефективної стратегії управління ресурсами.

Період окупності сукупного капіталу має відємні значення. Збільшення цього показника в мінусовому значенні означає, що період повернення інвестованого власного капіталу значно подовжився, тобто капітал працює менш ефективно.

Таким чином, проведений аналіз фінансового стану і фінансових результатів ПрАТ «Завод «Фрегат» дозволяє зробити наступні висновки:

1. Вартість активів за 2022-2023 рр. збільшилась на 10,45%. Це свідчить про нарощування обсягів діяльності підприємства, що є позитивною оцінкою його фінансового стану.

2. На основі розрахунків трьохкомпонентного показника фінансової стійкості можна зробити висновок, що впродовж 2022–2023 рр. фінансовий стан ПрАТ «Завод «Фрегат» характеризувався як кризовий, що підтверджується недостатнім рівнем забезпечення запасів відповідними джерелами їх формування. Така ситуація свідчить про наявність істотних фінансових труднощів, зокрема, простроченої кредиторської та дебіторської заборгованості, а також нездатності підприємства своєчасно виконувати зобов'язання перед контрагентами, працівниками, банками та державним бюджетом. За відсутності ефективних заходів стабілізації та при збереженні подібної динаміки у подальшому, підприємство ризикує опинитися на межі фінансової неплатоспроможності або навіть банкрутства.

3. Аналіз фінансового стану ПрАТ «Завод «Фрегат» засвідчив наявність ознак фінансової нестабільності: підприємство має неліквідний баланс, перебуває у стані неплатоспроможності та характеризується кризовим рівнем фінансової стійкості.

4. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом, коефіцієнт забезпеченості запасів мають від'ємні значення протягом 2022-2023 рр. і спостерігається негативная тенденція їх зменшення, що свідчить про відсутність власного оборотного капіталу на підприємства і зростання його нестачі.

5. Розрахунки показали, що впродовж 2022-2023 рр. доходи підприємства сформовані в основному за рахунок доходів, отриманих від результатів операційної діяльності. Основну частку в їх загальній сумі займає чистий дохід від реалізації, тобто основної операційної діяльності (в 2021 році – 87,75%, в 2022 р. – 86,48% і в 2023 р. – 89,99%).

6. Найбільшу питому вагу у структурі витрат підприємства у 2023 році зберігає собівартість реалізованої продукції – 47,94%, хоча показник суттєво зменшився у абсолютному вираженні на 34,34%, відносно 2022 р. У 2023 році

загальні витрати підприємства зменшилися на 148 289 тис. грн, або на 43,92% порівняно з 2022 роком, а відносно 2021 року – на 596 164 тис. грн або 75,90%, що свідчить про суттєве скорочення обсягів діяльності або підвищення ефективності витрат. Адміністративні та фінансові витрати залишаються відносно стабільними. Витрати на збут зросли на 2 378 тис. грн., або на 24,27% за 2023 рік. Інші операційні витрати та інші витрати демонструють скорочення.

7. За результатами аналізу, прослідковується, що у 2022 році загальна рентабельність сукупного капіталу мала значення -18,296%, а у 2023 р. збільшилась до -4,056% у 2023 р. Позитивна динаміка в +14,24%. свідчить про підвищення ефективності капіталовкладень, хоча показник залишається від'ємним.

8. Загальна рентабельність власного капіталу у 2022 році становила (8,268) %, а у 2023 році покращилась на 15,907% і набула позитивного значення 7,639%, що є показником покращення ситуації.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА ШЛЯХІВ ЗРОСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ»

3.1. Проблеми та ризики, що виникають у процесі діяльності підприємства

ПрАТ «Завод «Фрегат» здійснює основну діяльність у сфері виробництва машин і устаткування для сільського та лісового господарства. З метою формування рекомендацій щодо покращення фінансового стану підприємства та зростання його фінансових результатів, важливо виявити та проаналізувати проблеми, з якими стикається підприємство.

Оскільки ПрАТ «Завод «Фрегат» належить до машинобудівних підприємств України, спочатку розглянемо ключові причини збитковості підприємств машинобудування в Україні на сучасному етапі.

Основними причинами збитковості підприємств машинобудування в Україні на сучасному етапі є сукупність як внутрішніх, так зовнішніх чинників [32-36].

Зовнішніми причинами збитковості підприємств машинобудування в Україні на сучасному етапі є:

1. Війна та військова агресія РФ призвели до руйнування виробничих потужностей, складів і транспортної інфраструктури, тимчасової окупації регіонів з великою концентрацією машинобудівних підприємств в Харківській, Миколаївській, Луганській областях. Також військова агресія призводить до перебоїв з енергопостачання через обстріли енергосистеми.

2. Втрачання доступу до таких традиційних ринків як росія, Білорусь, країни СНД. Саме вони були основними покупцями продукції (трактори, запчастини, насоси, верстати тощо). Розірвані контракти, логістичні бар'єри призвели до різкого падіння експорту машинобудівної продукції.

3. Обмеженння доступу машинобудівних підприємств до нових ринків через високі вимоги ЄС до сертифікації, технічних стандартів та якості, через складність виходу на ринки із розвиненою конкуренцією без модернізації продукції.

4. Нестабільність економічної ситуації в країні:

- інфляція, девальвація гривні призвели до подорожчання імпортної сировини та комплектуючих.;

- зростання облікової ставки НБУ призвело до обмеженого кредитування;

- падіння купівельної спроможності населення та бізнесу.

5. Енергетична криза:

- зростання цін на електроенергію та газ;.

- часті відключення електропостачання призводять до простоїв виробництва.

6. Проблеми з логістикою:

- заблоковані або обмежені морські порти (особливо на півдні України;

- руйнування залізничної та автомобільної інфраструктури;

- значне подорожчання доставки продукції в межах країни й за кордон.

7. Нестабільне законодавче середовище:

- часті зміни в податковій політиці, митному регулюванні;

- відсутність довгострокової промислової політики на рівні держави;

- недостатня підтримка машинобудування з боку державних програм.

8. Посилення міжнародної конкуренції:

- існує можливість імпорту дешевшої техніки з Китаю, Туреччини, Польщі;

- підприємства з інших країн мають доступ до дешевшого кредитування, державних субсидій і новітніх технологій.

9. Зменшення державного замовлення (бюджетні ресурси переорієнтовані на сектор оборони країни і тому відсутні державні замовлення на цивільну продукцію (сільськогосподарську техніку, верстати, інфраструктурні компоненти). Крім цього, машинобудівні підприємства часто не можуть інтегруватися в воєнно-промисловий комплекс без модернізації.

Серед внутрішніх факторів можна виділити:

1. Зношеність основних фондів

Станом на 2020–2024 рр. знос обладнання на багатьох машинобудівних підприємствах перевищує 60–70%. Старе обладнання призводить до низької продуктивності, високої енергоємності, низької якості продукції.

2. Низький рівень інновацій та технологічного розвитку:

- брак інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи;
- відсутність нових конкурентоспроможних розробок у технологіях.

3. Неоптимальна структура витрат:

- висока частка непрямих витрат (адміністративних, логістичних);
- неефективне управління запасами, енергією, часом виробництва;
- часто непрофільні витрати перевищують доходи від основної діяльності.

4. Кадровий дефіцит:

- відтік кваліфікованих спеціалістів за кордон або в інші сектори;
- брак молодих кадрів через непривабливість галузі.

5. Низька ефективність управління:

- відсутність сучасних систем управління виробництвом;
- недостатнє планування, стратегічне мислення та маркетинг.

6. Низький рівень фінансової стійкості підприємств:

- високий рівень заборгованості (зокрема за кредитами, зарплатами, податками);

- обмежений доступ до банківського фінансування;

- низька ліквідність активів, обігових коштів;

7. Відсутність внутрішньої кооперації (підприємства не створюють технологічні ланцюги, не інтегруються в кластери).

8. Неефективна логістика та постачання:

- залежність від імпортних комплектуючих;

- збої у внутрішньому ланцюгу постачань через погану координацію.

9. Проблеми з якістю продукції

- продукція часто не відповідає сучасним міжнародним стандартам;

- нестача сертифікації, що обмежує вихід на зовнішні ринки.

10. Низька адаптивність до змін:

- повільна реакція на зміни у зовнішньому середовищі;

- відсутність гнучких бізнес-моделей, здатних адаптуватися до нових умов (особливо під час війни).

В табл. 3.1 надане порівняння зовнішніх і внутрішніх причин збитковості підприємств машинобудування України.

Таблиця 3.1

Порівняння зовнішніх і внутрішніх причин збитковості підприємств машинобудування України

Категорія	Зовнішні причини	Внутрішні причини
1	2	3
1. Геополітика / війна	Військові дії, руйнування інфраструктури, втрати ринків РФ, блокування портів	Відсутність стратегічного плану дій в умовах кризи
2. Економічна ситуація	Інфляція, девальвація гривні, високі відсоткові ставки	Неоптимальне фінансове управління, дефіцит обігових коштів
3. Державна політика	Нестабільне податкове/митне регулювання, слабка промислова політика	Слабка взаємодія з державними програмами підтримки
4. Ринки збуту	Втрата традиційних ринків (РФ, СНД), складний доступ до ринків ЄС	Відсутність активного просування продукції, маркетингових стратегій

Продовження табл. 3.1

1	2	3
5. Логістика	Руйнування логістичних ланцюгів, зростання вартості транспортування	Неорганізоване внутрішнє постачання, неефективне управління складом
6. Конкуренція	Тиск з боку імпортних виробників з Китаю, ЄС тощо	Низький рівень інновацій, застаріла продукція
7. Енергетика	Дорогі енергоносії, перебої в електропостачанні	Застаріле обладнання з високим енергоспоживанням
8. Кадровий фактор	Відтік кваліфікованих працівників за кордон через війну та економічну ситуацію	Застаріла система підготовки кадрів, відсутність мотивації персоналу
9. Фінансування	Обмежений доступ до інвестицій, зовнішніх ринків капіталу	Висока кредитна заборгованість, непрозора фінансова політика
10. Технології та інновації	Відставання від глобальних технологічних трендів	Відсутність внутрішніх R&D-центрів, низька технологічна культура

Аналіз показав, що підприємство ПрАТ «Завод «Фрегат» втратило фінансову стійкість, є неплатоспромоожним і його діяльність є збитковою. Це відбулось внаслідок впливу наступних внутрішніх чинників:

– застаріле обладнання та технології. Відсутність оновлення виробничих потужностей призводить до низької продуктивності, високих витрат на ремонт, і як наслідок, до зниження конкурентоспроможності та маржі прибутку;

– недостатній рівень забезпечення запасів відповідними джерелами їх формування;

– низький рівень рентабельності;

– неефективна структура витрат – висока частка постійних витрат у загальній структурі собівартості;

– недостатня ліквідність (нестача грошових коштів для покриття поточних зобов’язань);

– нездатность підприємства своєчасно виконувати зобов’язання перед контрагентами, працівниками, банками та державним бюджетом;

– відсутність активного просування продукції та слабкий післяпродажний сервіс (призводить до зниження попиту на продукцію).

Також слід зазначити, що протягом останнього часу посилились внутрішні та зовнішні фактори ризику, що ускладнило умови ведення господарської діяльності. Поглиблення кризових явищ у фінансовому секторі, обмеження доступу до іноземних ринків збуту продукції ускладнює діяльність підприємств. До таких факторів ризику можна віднести:

1. Зростання вартості кредитних ресурсів. Облікова ставка НБУ протягом останнього часу залишалась на підвищеному рівні, що ускладнило доступ до фінансування. Це обмежує можливості підприємств у відновленні та модернізації виробництв, а також реалізації інвестиційних програм.

2. Затримки державних платежів. Через обмеження бюджетного фінансування спостерігаються затримки із державними замовниками.

3. Поглиблення логістичних проблем. Зруйнована інфраструктура, блокування портів та порушення транспортних шляхів, унаслідок війни, призвели до затримок у постачанні комплектуючих і збільшення логістичних витрат.

4. Проблеми з постачанням електроенергії та енергоресурсів. Часті відключення електроенергії зумовили збої у виробничих процесах підприємств, які в свою чергу, не мають достатніх ресурсів для встановлення резервних джерел живлення необхідної потужності.

5. Посилення конкуренції з боку недобросовісного імпорту. Збільшення кількості дешевої імпортної техніки за демпінговими цінами створює додатковий тиск на вітчизняних виробників.

Аналогічно, слід враховувати стратегічні ризики, які мають наступний вплив:

– технологічна відсталість. Підприємства використовує застаріле обладнання, яке не дозволяє забезпечити високоякісне виробництво та швидку

адаптацію на нові ринки. Це створює бар'єри для виходу на ринки ЄС, де діють жорсткі технічні регламенти;

– недостатній рівень діджиталізації. Відсутність автоматизованих систем управління ресурсами, фінансами, логістикою не дозволяє оперативно реагувати на зміни в зовнішньому середовищі;

– відсутність антикризової стратегії. На підприємстві відсутній план управління у разі надзвичайних ситуації що знижує його адаптивність.

– ризик втрати кваліфікованих кадрів. Через мобілізацію, виїзд працівників за кордон, а також, недостатню мотивацію персоналу, підприємство ризикує втратити ключових фахівців. Відсутність програм підготовки молодих кадрів лише поглиблює цю проблему.

Окремо варто зазначити ризик залежності від одного галузевого сегменту**,** адже основним споживачем продукції є аграрний сектор. Зниження доходів фермерів через воєнні дії, мінування полів, подорожчання пального та зниження врожайності безпосередньо впливає на попит на техніку, що виробляє ПрАТ «Завод «Фрегат».

Важливо підкреслити, що проблеми підприємства мають системний характер**,** і без комплексного антикризового підходу – подальше загострення фінансової нестабільності є цілком ймовірним.

Оскільки підприємство ПрАТ «Завод «Фрегат» є неплатоспроможним, слід визначити його ознаки поточної, критичної та надкритичної неплатоспроможності.

Відповідно до Кодексу України з процедур банкрутства: «неплатоспроможність – неспроможність боржника виконати після настання встановленого строку грошові зобов'язання перед кредиторами не інакше, як через застосування процедур, передбачених цим Кодексом» [31].

Причинами неплатоспроможності можуть бути:

– незбалансована структура активів та пасивів (надмірна частка необоротних активів при нестачі оборотних коштів робить неможливим своєчасне покриття поточних зобов’язань);

– низький рівень ліквідності;

– значний обсяг зобов’язань (накопичення кредиторської заборгованості, особливо короткострокової, без відповідного зростання доходів або активів, викликає зниження ліквідності);

– збиткова діяльність (постійні збитки зменшують власний капітал, що впливає на фінансову стійкість і підвищує залежність від зовнішніх джерел фінансування);

– відсутність інвестиційної діяльності;

– неефективне фінансове управління;

– зовнішні економічні чинники (інфляційні процеси, валютні коливання, нестабільність ринку, збільшення податкового навантаження).

Поточна неплатоспроможність характеризує такий фінансовий стан підприємства, за якого на певну дату у зв’язку з низкою тимчасових обставин у нього відсутня достатня кількість коштів і високоліквідних активів для своєчасного погашення поточних зобов’язань. Згідно із законодавчим визначенням, це розцінюється як нездатність суб’єкта господарювання виконати у встановлений термін грошові зобов’язання перед кредиторами, зокрема з виплати заробітної плати, сплати податків, зборів, а також внесків до системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування, без проведення заходів з відновлення платоспроможності [31].

Критична неплатоспроможність виникає тоді, коли підприємство вже має ознаки поточної неплатоспроможності, а також демонструє незадовільні фінансові індикатори: коефіцієнт покриття (загальної ліквідності) нижчий за 1, а коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами – менший за 0,1.

Такий стан свідчить про високий ризик фінансової нестійкості, що наближає підприємство до потенційного банкрутства.

Надкритична неплатоспроможність фіксується у випадках, коли підприємство протягом звітного періоду має коефіцієнт покриття нижчий за 1 і при цьому не генерує прибутку. За таких умов є висока ймовірність, що задоволення вимог кредиторів може відбуватися лише шляхом застосування ліквідаційної процедури відповідно до чинного законодавства.

Визначимо наявність або відсутність ознак поточної, критичної та надкритичної неплатоспроможності ПрАТ «Завод «Фрегат» (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Визначення ознак поточної, критичної та надкритичної неплатоспроможності ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2022-2023 рр.

Показник	На кінець 2021	На кінець 2022	На кінець 2023	Відхилення (+,-)	
				2023 від 2021 р.	2023 від 2022 р.
1. Довгострокові фінансові інвестиції, тис. грн.	0	0	0	0	0
2. Поточні фінансові інвестиції, тис. грн.	0	0	0	0	0
3. Гроші та їх еквіваленти, тис. грн.	5569	5331	4793	-776	-538
4. Довгострокові зобов’язання і забезпечення, тис. грн.	3 197	10 153	11 191	7 994	1 038
5. Поточні зобов’язання і забезпечення, тис. грн.	542 971	690 847	757 773	214 802	66 926
6. Показник поточної неплатоспроможності, тис. грн. (п.1+п.2+п.3– п.4–п.5)	-540599	-695669	-764171	-223572	-68502
7. Коефіцієнт покриття	0,90	0,72	0,69	-0,21	-0,03
8. Коефіцієнт забезпечення власними засобами	-0,12	-0,41	-0,47	-0,35	-0,06
9. Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис. грн.	23 051	-140 356	-33 630	-56 681	106 726

Виходячи з данних, наведених у табл. 3.2, у підприємства ПрАТ «Завод «Фрегат» прослідковується відсутність довгострокових та поточних фінансових інвестицій протягом досліджуваного періоду, що означає відсутність пасивного доходу, який міг би частково компенсувати збиткову діяльність. Проте, зазвичай, у періоди фінансової нестабільності підприємства утримуються від будь-яких інвестицій, навіть, короткострокових. Це вказує на зосередження усієї уваги на збереженні операційної діяльності.

Однак, спостерігається щорічне скорочення залишків грошових коштів – зниження за два роки склало 776 тис. грн., що свідчить про поступове виснаження ліквідних ресурсів. Також, значення показника поточної неплатоспроможності є негативним протягом усього періоду, що аналізується. Це свідчить про глибокий дефіцит обігових активів щодо загальної суми зобов’язань. Коефіцієнт покриття має значення, нижче нормативного рівня та стрімко знижується з кожним роком, що говорить про стрімке погіршення ліквідності підприємства. Від’ємне значення коефіцієнта забезпечення власними засобами свідчить про повну залежність ПрАТ «Завод «Фрегат» від залученого капіталу, що підтверджує навність фінансової нестійксті та загрози банкрутства. Хоча, у 2023 році збитки зменшились, порівняно із 2022 роком, загальна фінансова діяльність підприємства залишається збитковою. Наявність збитків протягом двох років поспіль, особливо на тлі зростання зобов’язань, засвідчує про низьку ефективність операційної діяльності.

Отже, на основі проведеного аналізу, можна зробити висновок, що підприємство ПрАТ «Завод «Фрегат» має ознаки надкритичної неплатоспроможності та потребує негайних антикризових, та можливо, навіть, санаційних заходів.

3.2. Шляхи підвищення прибутковості та ефективності діяльності підприємства

У сучасних умовах ринкової економіки ефективність діяльності підприємства та його здатність генерувати прибуток є ключовими факторами конкурентоспроможності та сталого розвитку. Однак, за результатами проведеного аналізу фінансового стану ПрАТ «Завод «Фрегат», виявилось, що підприємство має ознаки надкритичної неплатоспроможності, що свідчить про глибоку кризу в його господарській діяльності. У таких умовах особливо актуальним є пошук дієвих шляхів підвищення прибутковості та ефективності функціонування, що дасть змогу стабілізувати фінансове становище, оптимізувати використання ресурсів та забезпечити поступове виходження з кризового стану.

На підставі аналізу фінансових показників ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2022-2023 роки встановлено надкритичний рівень неплатоспроможності. Показник поточної неплатоспроможності на кінець 2023 року становить -764171 тис. грн, що свідчить про повну відсутність можливостей покриття поточних та довгострокових зобов’язань. Значне погіршення чистого фінансового результату у 2022 р. (-140356 тис. грн) при незначному відновленні у 2023 р. (-33630 тис. грн) вказує на хронічну збитковість, яка потребує комплексної реструктуризації.

З огляду на виявлені проблеми, для ПрАТ «Завод «Фрегат» актуальним є застосування комплексної антикризової програми, яка має охоплювати як фінансові, так і виробничо-організаційні аспекти. Пропонується деталізувати та розширити напрями підвищення ефективності діяльності підприємства наступним чином:

1. Запровадження системи управління обліку та контролінгу.

Підприємство потребує впровадження сучасної системи управлінського обліку, яка забезпечить:

- аналіз рентабельності кожного виду продукції;

- виявлення збиткових підрозділів;

- оцінку ефективності витрат;

- ухвалення обгрунтованих управлінських рішень.

Використання елементів контролінгу дозволить не лише відстежувати відхилення у фінансових показниках, а й запровадити бюджетування та фінансове планування на довгострокову перспективу.

2. Фінансова санація через рефінансування зобов'язань.

Оскільки структура балансу підприємства свідчить про значне перевищення короткострокових зобов'язань над оборотними активами, доцільно ініціювати:

- перемовини із банками про рефінансування існуючих кредитів;

- реструктуризацію заборгованості з переведенням у довгостроковий формат;

- залучення кредитів під державні гарантії (наприклад, програми підтримки машинобудування або кредитні гарантії ЕКА).

Це дозволить знизити ризики дефолту за поточними боргами та покращити ліквідність.

3. Модернізація виробництва через залучення грантового та донорського фінансування.

Враховуючи брак інвестиційних ресурсів, варто активізувати участь у програмах технічної допомоги ЄС, які можуть частково покривати витрати на оновлення обладнання та цифрову трансформацію.

4. Автоматизація та цифровізація операційної діяльності.

Встановлення програм ERP-системи дозволить:

- зменшити адміністративні витрати;

- оптимізувати складські запаси;

- забезпечити повний контроль за дебіторською заборгованістю;

- налагодити облік виробничих витрат та оперативно реагувати на відхилення.

5. Активізація маркетингу та просування продукції.

В умовах зниження попиту необхідно:

- провести редизайн підприємства та оновити маркетингову стратегію;

- розширити онлайн-присутність (удосконалити сайт, електронний каталог продукції);

- брати участь у міжнародних виставках сільгосптехніки для отримання актуальної інформації про тенденції розвитку аграрної сфери;

- укладати партнерства з дилерськими мережами на зовнішніх ринках (зокерма, Польща, Румунія, Литва).

Важливо створити відділ сервісного обслуговування з власним штатом, адже якісний післяпродажний сервіс значно підвищує лояльність клієнтів.

Для підвищення прибутковості та ефективності діяльності ПрАТ «Завод «Фрегат» пропонуються наступні шляхи:

– реструктуризація поточних зобов’язань і боргового навантаження. На кінець 2023 року обсяг поточних зобов’язань становив 757773 тис. грн – це найбільша стаття пасивів. За умови фактичної відсутності інвестицій та скорочення обігових коштів (грошів і їх еквівалентів зменшено на 538 тис. грн лише за 2023 рік), єдиним реальним кроком є переговори з кредиторами щодо відтермінювання платежів, перегляду умов кредитування або їх конверсії у довгострокові інструменти. Такий крок може допогти зменшити тиск на короткострокову ліквідність та вивільнити кошти для обслуговування виробництва;

– залучення зовнішнього фінансування (пошук нових інвесторів);

– оптимізація операційної діяльності та витрат. Хронічна збитковість (збитки два роки поспіль) свідчить про неефективну витратну структуру. Підприємство повинно терміново оптимізувати постійні витрати та перейти до

гнучкої моделі управління. Для цього слід регулярно проводити внутрішній аудит всіх виробничих витрат, скоротити малоефективні структурні підрозділи, а також, запровадити енергозберігаючі технології. Такі дії допоможуть підприємству скоротити витрати у середньостроковій перспективі та вийти на операційний прибуток.

– підвищення ліквідності через управління активами. Відсутність фінансових інвестицій і низький рівень грошових коштів свідчить про негнучкість активів. Частина необоротних активів може бути продана або передана в оренду. Це допоможе збільшити надходження грошових коштів та підвищити коефіцієнти ліквідності.

– диверсифікація джерел доходу та збуту. Залежність від одного сегменту ринку або одного виду продукції робить підприємство вразливим. Для зменшення ризиків необхідно розширити продуктову лінійку та географію продажів. Наприклад, створення нових продуктів з високою маржинальністю, або пошук замовлень у державних програмах, зокрема в секторі машинобудування.

– створення нових товарів. Цей крок дозволить розширити клієнтську базу і розширити сферу виробництва.

Збільшувати прибуток будь-якого підприємства можна шляхом:

– збільшення доходів від виробництва і реалізації продукції;

– зменшення витрат на виробництво і реалізацію продукції;

– аналізу використання ресурсів підприємства, собівартості послуг з метою виявлення резервів економії витрат на підприємстві.

Основними напрямами зростання прибутку ПрАТ "Завод "Фрегат" у сучасних умовах є:

1. Диверсифікація ринків збуту шляхом пошуку нових зовнішніх ринків (наприклад: Азія, Північна Африка, Латинська Америка) для експортноорієнтованої продукції (зрошувальної техніка, техніки для фермерства)

та участі у міжнародних виставках, сертифікації продукції відповідно до ISO/CE, а також співпраці з українськими експортними агентствами (EXIM, Офісос розвитку підприємництва та експорту).

2. Розробка нових моделей зрошувальних систем, адаптованих до кліматичних змін та запитів фермерів (наприклад, мобільні установки мікрозрошення), створення суміжних продуктів: насосних станцій, управлінських систем поливу, агросервісів.

3. Модернізація виробництва шляхом інвестицій у енергоефективне обладнання, що призведе до зменшення витрат на виробництво, також шляхом провадження автоматизації окремих виробничих процесів.

4. Розвиток післяпродажного сервісу шляхом створення сервісної мережі в регіонах з активним сільським господарством, гарантійного і післягарантійне обслуговування.

5. Впровадження партнерства з агрокомпаніями (великими агрохолдингами) шляхом розробки спільних програми постачання, впровадження систем зрошення.

6. Входження підприємства у державні та міжнародні програми з відновлення зрошення в Україні.

7. Доступ до державних і міжнародних грантів шляхом участі в програмах USAID, ЄБРР, UKEF, Horizon Europe, які фінансують аграрні та інженерні інновації.

8. Залучення дешевих кредитів через Фонд розвитку підприємництва або програми релокації виробництва.

9. Зниження витрат.

Шляхи зниження витрат ПрАТ «Завод «Фрегат» надані на рис. 3.1.

Таким чином, в умовах надкритичної неплатоспроможності ПрАТ «Завод «Фрегат» особливої актуальності набуває пошук ефективних шляхів підвищення прибутковості та загальної ефективності діяльності підприємства. Застосування

комплексу вищеперерахованих заходів дозволить не лише стабілізувати фінансовий стан, а й створити передумови для подальшого розвитку.

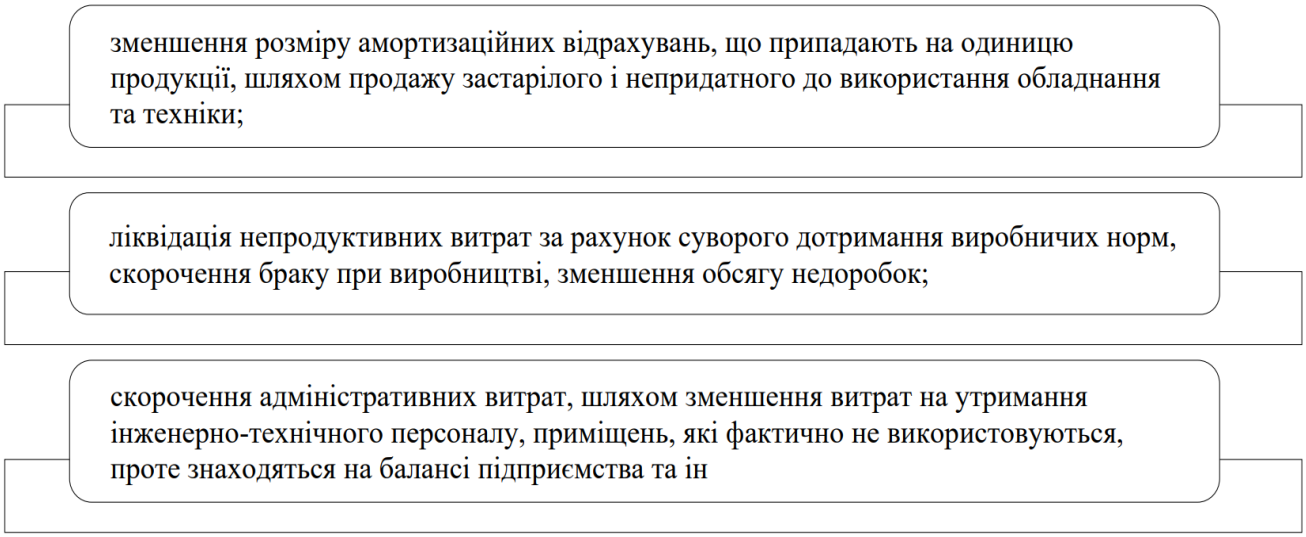

Рис. 3.1. Шляхи зниження витрат на ПрАТ «Завод «Фрегат»

Отже, для зростання фінансових результатів ПрАТ «Завод «Фрегат» було запропоновано наступні шляхи:

– диверсифікація ринків збуту шляхом пошуку нових зовнішніх ринків для експортноорієнтованої продукції та участі у міжнародних виставках, сертифікації продукції;

– розробка нових моделей зрошувальних систем, адаптованих до кліматичних змін та запитів фермерів, створення суміжних продуктів;

– модернізація виробництва за допомогою інвестицій у енергоефективне обладнання та автоматизації окремих виробничих процесів;

– розвиток післяпродажного сервісу шляхом створення сервісної мережі та впровадження партнерства з великими агрохолдингами;

– входження підприємства у державні та міжнародні програми з відновлення зрошення в Україні та доступ до державних і міжнародних грантів;

– залучення дешевих кредитів через Фонд розвитку підприємництва або програми релокації виробництва;

– зниження витрат шляхом комплексної оптимізації: продаж застарілого обладнання зменшить амортизаційне навантаження; ліквідація непродуктивних витрат через дотримання виробничої дисципліни дозволить уникати браку та недоробок; скорочення адміністративних витрат завдяки оптимізації персоналу й утримання невикористовуваних приміщень знизить постійні витрати підприємства.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження теоритичних аспектів аналізу фінансових результатів підприємства та аналізу фінансових результатів ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2021-2023 рр., можна зробити наступні висновки:

1. Фінансові результати є головними показниками, що дозволяють охарактеризувати ефективність діяльності підприємства: платоспроможність, рівень прибутковості, конкурентоспроможність, можливості для економічного зростання, а також, ринкову вартість суб'єкта господарювання. Сучасна міжнародна практика бухгалтерського обліку виділяє три основні підходи до визначення змісту фінансових результатів діяльності підприємства:

– перший підхід передбачає, що фінансовий результат визначається як різниця між вартістю чистих активів підприємства на початок і кінець звітного періоду. При цьому чисті активи підприємства розраховуються як різниця між загальною вартістю його майна та сукупною сумою зобов'язань і додаткових внесків власників;

– другий підхід, який визначає фінансовий результат діяльності підприємства як різницю між загальною сумою його доходів та витрат, понесених упродовж звітного періоду;

– третій підхід передбачає визначення фінансового результату шляхом порівняння величини власного капіталу підприємства на початок і кінець звітного періоду.

2. Податкове законодавство також під поняттям «фінансові результати» передбачає «прибуток». Так, у статті 134 Податкового кодексу України зазначено, що прибуток визначають «шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до НП(С)БО, тобто суми доходів звітного

періоду на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду, на різниці, які виникають відповідно до Податкового кодексу України».

3. Комплексний аналіз фінансових результатів діяльності підприємства передбачає застосування різноманітних аналітичних методів. Серед основних методів аналізу доцільно виокремити горизонтальний, вертикальний, трендовий, коефіцієнтний та факторний аналізи, які є найбільш поширеними у практиці фінансової аналітики.

4. Проведений аналіз фінансового стану і фінансових результатів ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2021-2023 рр. дозволяє зробити наступні висновки:

4.1. Вартість активів за 2022-2023 рр. збільшилась на 10,45%. Це свідчить про нарощування обсягів діяльності підприємства, що є позитивною оцінкою його фінансового стану.

4.2. На основі розрахунків трьохкомпонентного показника фінансової стійкості можна зробити висновок, що впродовж 2022–2023 рр. фінансовий стан ПрАТ «Завод «Фрегат» характеризувався як кризовий, що підтверджується недостатнім рівнем забезпечення запасів відповідними джерелами їх формування. Така ситуація свідчить про наявність істотних фінансових труднощів, зокрема, простроченої кредиторської та дебіторської заборгованості, а також нездатності підприємства своєчасно виконувати зобов’язання перед контрагентами, працівниками, банками та державним бюджетом.

4.3. Аналіз фінансового стану ПрАТ «Завод «Фрегат» засвідчив наявність ознак фінансової нестабільності: підприємство має неліквідний баланс, перебуває у стані неплатоспроможності та характеризується кризовим рівнем фінансової стійкості.

4.4. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом, коефіцієнт забезпеченості запасів мають від’ємні значення протягом 2022-2023 рр. і спостерігається негативная тенденція їх зменшення, що свідчить

про відсутність власного оборотного капіталу на підприємства і зростання його нестачі.

4.5. Розрахунки показали, що впродовж 2022-2023 рр. доходи підприємства сформовані в основному за рахунок доходів, отриманих від результатів операційної діяльності. Основну частку в їх загальній сумі займає чистий дохід від реалізації, тобто основної операційної діяльності (в 2021 році – 87,75%, в 2022 р. – 86,48% і в 2023 р. – 89,99%).

4.6. Найбільшу питому вагу у структурі витрат підприємства у 2023 році зберігає собівартість реалізованої продукції – 47,94%, хоча показник суттєво зменшився у абсолютному вираженні на 34,34%, відносно 2022 р. У 2023 році загальні витрати підприємства зменшилися на 148 289 тис. грн, або на 43,92% порівняно з 2022 роком, а відносно 2021 року – на 596 164 тис. грн або 75,90%, що свідчить про суттєве скорочення обсягів діяльності або підвищення ефективності витрат. Адміністративні та фінансові витрати залишаються відносно стабільними. Витрати на збут зросли на 2 378 тис. грн., або на 24,27% за 2023 рік. Інші операційні витрати та інші витрати демонструють скорочення.

4.7. За результатами аналізу, прослідковується, що у 2022 році загальна рентабельність сукупного капіталу мала значення -18,296%, а у 2023 р. збільшилась до -4,056% у 2023 р. Позитивна динаміка в +14,24%. свідчить про підвищення ефективності капіталовкладень, хоча показник залишається від’ємним.

4.8. Загальна рентабельність власного капіталу у 2022 році становила (8,268) %, а у 2023 році покращилась на 15,907% і набула позитивного значення 7,639%, що є показником покращення ситуації.

5. На основі проведеного аналізу, було визначено, що підприємство ПрАТ «Завод «Фрегат» має ознаки надкритичної неплатоспроможності. Показник поточної неплатоспроможності на кінець 2023 року становить -764171 тис. грн, що свідчить про повну відсутність можливостей покриття поточних та

довгострокових зобов’язань. Значне погіршення чистого фінансового результату у 2022 р. (-140356 тис. грн) при незначному відновленні у 2023 р. (-33630 тис. грн) вказує на хронічну збитковість.

6. Для ПрАТ «Завод «Фрегат» актуальним є застосування комплексної антикризової програми, яка має охоплювати як фінансові, так і виробничо-організаційні аспекти. Пропонується деталізувати та розширити напрями підвищення ефективності діяльності підприємства наступним чином:

– запровадження системи управління обліку та контролінгу;

– модернізація виробництва через залучення грантового та донорського фінансування;

– автоматизація та цифровізація операційної діяльності;

– активізація маркетингу та просування продукції.

7. Для підвищення прибутковості та ефективності діяльності ПрАТ «Завод «Фрегат» пропонуються наступні шляхи:

– реструктуризація поточних зобов’язань і боргового навантаження;

– залучення зовнішнього фінансування (пошук нових інвесторів);

– оптимізація операційної діяльності та витрат;

– підвищення ліквідності через управління активами;

– диверсифікація джерел доходу та збуту;

– створення нової продукції. Цей крок дозволить розширити клієнтську базу і розширити сферу виробництва.

8. Основними напрямами зростання прибутку ПрАТ "Завод "Фрегат" у сучасних умовах є:

– диверсифікація ринків збуту шляхом пошуку нових зовнішніх ринків для експортноорієнтованої продукції (зрошувальної техніка, техніки для фермерства) та участі у міжнародних виставках, сертифікації продукції

відповідно до ISO/CE, а також співпраці з українськими експортними агентствами;

– розробка нових моделей зрошувальних систем, адаптованих до кліматичних змін та запитів фермерів, створення суміжних продуктів: насосних станцій, управлінських систем поливу, агросервісів;

– модернізація виробництва шляхом інвестицій у енергоефективне обладнання;

– розвиток післяпродажного сервісу шляхом створення сервісної мережі в регіонах з активним сільським господарством, гарантійного і післягарантійне обслуговування;

– впровадження партнерства з агрокомпаніями (великими агрохолдингами) шляхом розробки спільних програми постачання, впровадження систем зрошення;

– входження підприємства у державні та міжнародні програми з відновлення зрошення в Україні;

– доступ до державних і міжнародних грантів шляхом участі в програмах USAID, ЄБРР, UKEF, Horizon Europe, які фінансують аграрні та інженерні інновації;

– залучення дешевих кредитів через Фонд розвитку підприємництва або програми релокації виробництва;

– зниження витрат шляхом комплексної оптимізації: продаж застарілого обладнання зменшить амортизаційне навантаження; ліквідація непродуктивних витрат через дотримання виробничої дисципліни дозволить уникати браку та недоробок; скорочення адміністративних витрат завдяки оптимізації персоналу й утримання невикористовуваних приміщень знизить постійні витрати підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нагорна І. В., Бондаренко В. О. Облік і аналіз фінансового результату в системі управління підприємством. *Ефективна економіка.* 2021. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2021/105.pdf (дата звернення: 20.03.2025).

2. Іщенко Н.А. Фінансові результати діяльності малих підприємств та особливості їх формування. *Бізнес Інформ.* 2020. №5. С. 388-393. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-388-393 (дата звернення: 20.03.2025).

3. Лесюк А. С. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємств в Україні. *Агросвіт.* 2020. № 15. С. 67—73. URL: http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3274&i=9 (дата звернення: 20.03.2025).

4. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 від 07.02.2014 № 73 зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text (дата звернення: 20.03.2025).

5. Назарова Г., Кононенко Л., Калашнікова А. Облікові процедури формування фінансових результатів: сучасний стан та напрями їх вдосконалення. *Економічний простір.* 2020. № 156. С. 206—212. DOI: https://doi.org/10.32782/2224-6282/156-38 (дата звернення: 20.03.2025).

6. Масюк Ю.В., Боюн В.Ю. Управління фінансовими результатами діяльності сільськогосподарського підприємства. *Економіка та держава.* 2021. № 10. С. 93-96. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.10.93 (дата звернення: 20.03.2025).

7. Рзаєва Т. Г., Сереветник О. В. Фінансові результати та напрями їх аналізу за показниками фінансової звітності. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2020. № 3. С. 121-124. DOI:

https://www.doi.org/10.31891/2307-5740-2020-282-3-22 (дата звернення: 20.03.2025).

8. Фірман Н.Я., Вашків О.П. Економічна сутність фінансового результату підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 5. URL: http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/35409 (дата звернення: 20.03.2025).

9. Славінський, В., Гурин О. Фінансові результати в діяльності підприємства. *Економічний простір*. 2022. № 181. С. 202—206. DOI: https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-36 (дата звернення: 20.03.2025).

10. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астрая», 2020. 434 с. URL: https://dspace.pdau.edu.ua/handle/123456789/8241 (дата звернення: 25.03.2025).

11. Стаднюк Т. В. Особливості методики аналізу фінансових результатів діяльності підприємств. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. №1. С. 127-132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu_2016_1_24 (дата звернення: 25.03.2025).

12. Піскун А. Економічна сутність фінансового результату підприємства. *Наукові перспективи*. 2023. № 2 (2). С. 327—339. DOI: https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-2(32)-327-339 (дата звернення: 25.03.2025).

13. Авдалян К.В. Основні підходи до економічної сутності фінансових результатів об'єднань підприємств. *Економічний вісник університету.* 2018. Випуск № 37/1. С. 162-167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2018_37%281%29__25 (дата звернення: 29.03.2025).

14. Степаненко О. І. Інтерпретація обліково-економічної категорії «фінансові результати», їх класифікація. *Науковий вісник Ужгородського*

національного університету. 2022. Випуск № 41. С. 112-117. DOI: https://doi.org/10.32782/2413-9971/2022-41-21 (дата звернення: 29.03.2025).

15. Скрипник М. І., Шайнюк І. В. Облік фінансових результатів в умовах імплементації стандартів обліку. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука".* 2020. No 17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2020_17%282%29__7 (дата звернення: 03.04.2025).

16. Скасюк Р. В. Сутність і значення фінансових результатів у системі розвитку господарської діяльності промислових підприємств. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal1/natura1/npkntu_e (дата звернення: 03.04.2025).

17. Зудова І. Ю., Стась О. Г. Сутність та значення фінансових показників в системі функціонування підприємства. *Молодий вчений. 2017*. No 10 (50). С. 893—897. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_10_204 (дата звернення: 11.04.2025).

18. Білик М.Д., Бабіч В.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємств . *Бізнес Інформ*. 2015. № 4. С. 207. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_4_35 (дата звернення: 11.04.2025).

19. Остап'юк Н. А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції. *Вісник ЖДТУ.* 2011. № 1(55). С. 127–129. DOI: https://doi.org/10.26642/jen-2011-1(55)-127-129 (дата звернення: 11.04.2025).

20. Іванець М., Бойко І. Підходи до аналізу фінансових результатів підприємства. *Наукові здобутки молоді*: НУХТ, 2014. Ч. 3. С. 71-72.

21. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посібн. К.:Вища школа, 2003. 280 с.

22. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. К. : «Хай-Тек Прес», 2008. – 336 с.

23. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібник. К. : Знання, 2007. 654 с.

24. Фальченко О. О., Артеменко О. О. Особливості формування фінансових результатів. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Технічний прогрес та ефективність виробництва.* 2015. № 26. С. 154-157. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vcpitp_2015_26_28 (дата звернення: 11.04.2025).

25. М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. Фінансовий аналіз: навч.посібник. К. : КНЕУ, 2007. 592 с.

26. Офіційний сайт ПрАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ»». URL: https://fregat.mk.ua/ (дата звернення 12.04.2025).

27. ПрАТ «Завод «Фрегат». Анкета. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/14312387/ (дата звернення 12.04.2025).

28. Фінансова звітність ПрАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ»» за 2021 рік. URL: https://smida.gov.ua/db/feed/showform/fin_general/114572 (дата звернення 14.04.2025).

29. Фінансова звітність ПрАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ»» за 2022 рік. URL: https://smida.gov.ua/db/feed/showform/fin_general/114692 (дата звернення 14.04.2025).

30. Фінансова звітність ПрАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ»» за 2023 рік. URL: https://smida.gov.ua/db/feed/showform/fin_general/117545 (дата звернення 14.04.2025).

31. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р. № 2597-VIII із змінами та доповненнями URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19 (дата звернення 07.05.2025).

32. Целікова А. С., Міська Є. М. Сучаснии стан та проблеми розвитку машинобудівних підприємств України. *Український журнал прикладної економіки* та техніки. 2024. Том 9. № 2. С. 228 – 235. DOI: https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-39

33. Розвиток машинобудування в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення: монографія; ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України”; наук. редактор д.е.н., проф. С. О. Іщук. Львів, 2022. 137 с. URL: https://ird.gov.ua/irdp/p20220002.pdf

34. Бассова О. О., Алешкевич М. О. Антикризові заходи попередження банкрутства машинобудівних підприємств та шляхи їх впровадження в конкурентних умовах. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/91.pdf DOI: 10.32702/2307-2105-2020.4.89

35. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020. 384 с. https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3284/1/Mel%27nyk_%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F.pdf

36. Троц І.В. Напрями та шляхи подолання банкрутства машинобудівних підприємств Хмельниччини відповідно до їх кризового рівня. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/statti/trots_0009.pdf

ДОДАТКИ

Додаток А

Актив	Код рядка	На кінець 2021	На кінець 2022	На кінець 2023
1	2	3	4	4
І. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	3578	4842	4874
первісна вартість	1001	3721	5025	5102
накопичена амортизація	1002	143	183	228
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0
Основні засоби	1010	270257	309757	308621
первісна вартість	1011	1124571	1133019	1137715
знос	1012	854314	823262	829094
Відстрочені податкові активи	1045	417	4502	4502
Інші необоротні активи	1090	0	0	
Усього за розділом І.	1095	**274252**	**319101**	**317997**
ІІ. Оборотні активи				
Запаси	1100	197450	257747	338516
виробничі запаси	*1101*	119227	162147	221018
незавешене виробництво	*1102*	66825	86635	109485
готова продукція	*1103*	10008	7596	6644
товари	*1104*	1390	1369	1369
Дебіторська заборгованість за продукцію,товари,роботи,послуги	1125	16516	29399	24575
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за в.авансами	1130	235682	177413	121396
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	1	399	1865
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	653	803	901
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	5569	5331	4793
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	30269	28328	29802
Усього за розділом ІІ.	1195	**486140**	**499420**	**521848**
ІІІ.Необоротні активи,утримувані для продажу,				
та группи вибуття	1200	**0**	**0**	**0**
Баланс	1300	**760 392**	**818 521**	**839 845**

Пасив	Код рядка	На кінець 2021	На кінець 2022	На кінець 2023
І. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий капітал)	1400	10 967	10 967	10 967
Капітал у дооцінках	1405	197 840	234 371	234 371
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток(непокритий збиток)	1420	5 417	-131 458	-174 457
Неоплачений капітал	1425	0	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0	0
Усього за розділом І.	1495	**214 224**	**113 880**	**70 881**
ІІ. Довгострокові забов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	**3 197**	**10 153**	**11 191**
ІІІ. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	3 641	0
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610	337 124	465 074	502 896
товари, роботи, послуги	1615	56 333	69 891	63 886
розрахунками з бюджетом	1620	4 062	4 668	359
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	
розрахунками зі страхування	1625	814	35	427
розрахунками з оплати праці	1630	4 036	992	1 599
за одержаними авансами	1635	77 353	107 102	126 300
Поточні забезпечення	1660	4 349	4 263	5 484
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Інші поточні зобо'язання	1690	58 900	38 822	56 822
Усього за розділом ІІІ.	1695	**542 971**	**694 488**	**757 773**
ІV. Зобов'язання,пов'язанні з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
Баланс	1900	**760 392**	**818 521**	**839 845**

Додаток Б

Звіт про фінансові результати

ПрАТ «Завод «Фрегат»

Стаття	Код рядка	2021	2022	2022
1	2	4	5	6
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	716438	167045	140 100
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-597319	-138236	-90764
Валовий: прибуток	2090	119119	28809	49336
збиток	2095	-		-
Інші операційні доходи	2120	12280	8102	6130
Адміністративні витрати	2130	-37274	-21085	-20887
Витрати на збут	2150	-18805	-9798	-12176
Інші операційні витрати	2180	-17071	-19592	-15346
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	58249		7057
збиток	2195	-	-13564	
Дохід від участі в капіталі	2200	-	0	
Інші фінансові доходи	2220	-	0	
Інші доходи	2240	87782	18014	9453
Фінансові витрати	2250	-57211	-18434	-18717
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0	
Інші витрати	2270	-57797	-130457	-31423
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	31023		
збиток	2295		-144441	-33630
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-7972	4085	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	23051		
збиток	2355		-140356	-33630